

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și
străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se in-
nanțază

ROMÂNUL

Indiile și Ardealul.

O alăturare.

Nu vă mirați, onorați cetitori, că vedeți așezate alături numele acestor două țări, atât de depărtate sub raportul geografic. E o întâmplare, am putea spune un noroc pentru noi, sau un nenoroc pentru adversarii noștri, cari ne îndeamnă să facem o apropiere între aceste două provincii, stăpânite amândouă de rase străine pentru poporația autohtonă.

Prilejul acestei comparații nu îl căutăm noi, ni-l prezintă chiar un ziar unguresc, *Budapesti Hirlap*. Acest ziar a publicat dăunăzi un articol extrem de interesant despre chestiunea națională din Indii, zugrăvind în chip foarte sugestiv suferințele și nemulțămirea adâncă a acestei colonii engleze, cea mai mare și cea mai importantă din câte are mândrul Albion.

În Indii, spunea ziarul unguresc, supremația engleză, în trecut, era clădită pe indolența și pe caracterul pașnic, sau mai pe șleau, pe *tâmpenia liniștită* a generațiilor mai vechi a autohtonilor. Generația de ieri și de azi s'a instruit și s'a luminat și este vrășmașă ascunsă și inversunată a tot ce-i englezesc. Dar să vedem cari sunt după ziarul unguresc, motivele nemulțumirii.

„Indienii nu sunt de nimic mai geloși ca de instrucția publică, de învățământul copiilor lor; lordul Curzon, vice-regele guvernator, i-a lovit însă tocmai în partea aceasta sensibilă. Dar nu mai puțină amărăciune produce felul cum se ocupă funcțiile publice. Englezii s'au aruncat ca o haită flămândă asu-

pra posturilor grase din Indii. Opt mii de funcționari englezi primesc în total o leafă de 14 milioane de livre sterline (cam 300 de milioane de coroane), restul de 130,000 de funcționari autohtoni trebuie să se mulțamească cu o sumă de 3 milioane de livre (cam 65 de milioane de cor.) Din numărul de 1200 de funcționari cari ocupă posturile cele mai înalte, abia o sută sunt Indieni, restul se compune din Englezi. Foarte adesea autohtonul trebuie să constate că *funcționarul englez mediocru înaintază mult mai departe decât autohtonul cel mai genial.*”

Este cu desăvârșire imposibil pentru orice Român ca să nu fie izbit de puternica analogie a acestor stări cu situația noastră. Fiecare afirmațiune, aproape fiecare cuvânt din expunerile ziarului unguresc ni se poate aplica și nouă. Cu deosebirea că ziarul unguresc înțelege perfect de bine și aprobă nemulțămirea Indienilor, dar nu admite că exact aceleași dureri, pentru noi, pot fi un motiv de plângere. Lordul Curzon a făcut o mare greșală lovind instrucția publică indiană. Dar dacă vom repeta această afirmațiune, punând în loc de *Indieni* cuvântul *Români* și în loc de numele lordului englez, numele *contelui Apponyi*, atunci marele adevăr, rostit de *Budapesti Hirlap* devine, pentru același ziar, o „minciună”, o „calomnie infamă”, plătită, de propaganda românească pentru destractarea Ungariei.

Aici, vedeți, e deosebirea. Indienii au dreptul să fie geloși de creșterea copiilor lor, numai Românii din Ardeal și Ungaria nu. Indienii au dreptul de a se revolta pentru că toate funcțiile publice importante și bine re-

munerate sunt ocupate de străini, plătiți din birurile lor, până când micile slujbe umilitoare și disprețuite se aruncă sclavilor politici autohtoni — noi însă nu avem acest drept. În cursul tratativelor cu guvernul unguresc, partidul național a formulat pretenția ca poporul român să fie administrat și judecat de fiii săi. Ei bine chiar și cel mai „pacific” și „conciliant” om politic ungur, de azi, contele Tisza, a respins din capul locului această cerere! Tot ce a făgăduit a fost că va impune funcționarilor unguri să învețe — și românește.

Aceasta bine înțeles tocmai spre a putea refuza Românilor funcțiile publice la cari au dreptul și spre a-i putea asupra și maghiariza cu atât mai bine!

Foarte interesantă e icoana situației materiale precare a țaranului indian ce ni se zugrăvește în *Bud. Hirl.* „Acești nenorociți sunt împinși cu bicele la revoluție prin faptul că birurile și sarcinile publice mistuiesc *trei sferturi din agonisita lor*. Umbra a trei spectre înfricoșate îi urmărește fără încetare: *ciuma, mizeria și foametea*”... „Dela începutul acestui secol, va să zică în timp de 14 ani, șase milioane de oameni au murit de ciură în Indii. Într'un timp, în provincia *Penjab*, (în „țara celor cinci râuri”) au decedat în timp de o săptămână, 75,000 de oameni. Între anii 1860 și 1900 au murit din cauza foametei treizeci de milioane de oameni. Și față cu aceste stări, autoritățile sunt de o lamentabilă neputință, încheie ziarul unguresc.

E un tablou îngrozitor și veți conchide, poate, că situația noastră nu poate fi pusă

Cronică științifică.

Minunile luminei.

Fiecare timp își are minunile lui. În anticitate cele 7 minuni ale lumii deșteptau admirația oamenilor; astăzi minunile anticității ne par lucruri comune. Ziarul „Matin” a întrebat cetitorii săi: cari sunt cele 7 minuni ale timpului nostru? Pentru rezolvarea acestei probleme a distribuit premii în valoare de 650 mii franci. Premiul cel mai mare, 50 mii franci, l'a primit arendașul unui birt, care a spus că cele mai mari minuni sunt: 1. aeroplanul, 2. telegrafia fără sârmă, 3. radiul, 4. locomotiva de vapor, 5. cultivarea neamului omenesc, 6. serul anti-difteritic, 7. mașina dinamică. Ceea ce ne bate mai ales la ochi e numărul mare al invențiilor. Până când în anticitate minunile erau, în partea lor cea mai mare, produse arhitectonice, între minunile timpului nostru nu este amintit nici chiar canalul Panama, care e o minune a mâinilor omenești și a capitalului, nu sunt amintite „sgărie norii” milionarilor americani, nici porturile maritime ale orașelor mari, nici catedralele pompoase, nici palatele regale. Nici din lucrurile cari pentru cei vechi ar fi trecut drept o minune.

Aeroplanul și telegrafia fără sârmă sunt puse la locul întâi și, dacă stăm să ne gândim, cu oarecare îndreptățire. Amândouă ne dau posibilitatea de a învinge distanța într'un fel

cum, până bine de curând, nici nu ni l'am putut închipui: să ne transportăm în sbor și să vorbim la mii de klm. cu corăbiile plecate pe oceane. Fără îndoială acestea sunt minuni ale tehnicii care stăpânește vracurile noastre. Dar este și o mai mare invențiune, care fiind că nu are întrebuintare practică în cercuri mai largi, este prea puțin cunoscută publicului mare: *telegrafia dintre stele*, sau dintre stele și pământul nostru. Minunile lumii îmi par cele mai mari minuni ale lumii. Astăzi suntem în stare să întrebăm și să primim răspuns dela stele; știm din ce materii sunt stelele de pe cer, avem cunoștință de orcele și furtunile ce le vântură suprafața și despre alta schimbări pe cari nu le-am putea observa cu toate telescoapele din lume, dacă nu am avea telegrafia dintre stele, pe care învățați o numesc: *analiza spectrală*.

Noi oamenii de rând suntem mulțumiți dacă privirile noastre pot distinge razele curate ale unui curcubeu. De dragul frumseții și a măreției lui nu mai cercăm să analizăm cum se produce și ce este arcul frumos ce se întinde ca o punte ridicată din vârful dealurilor spre culmea bolții cerești. Dar neastâmpărul omului, dorul de știință a destăinuit și secretele „brâului cosinzeinei”. Nu e pe cer frumosul brâu ce pare că încinge pământul; e numai în ochii noștri. Curcubeul nu e așa cum îl vedem noi pe cer, mai bine zis, el nu este nicăiri, și este în tot locul unde se frâng razele soarelui. Lumina albă a soarelui

e împletită din colorile curcubeului. Dacă lumina se isbește de corpuri, se frânge, se rărește și colorile din ea se destramă, se despletesc, și se împrăstie în univers. Pare că toate corpurile se luptă cu lumina și cearcă să facă prizoniere cât mai multe raze colorate aflătoare în lumina albă a soarelui. În lupta ce o dă lumina cu suprafața corpurilor iese câte odată învingătoare lumina, și corpul apare în culoare albă, fiindcă se reflectează de pe suprafața lui toate colorile din cari e compusă lumina albă; altă dată învinge suprafața corpului, care inghite toată lumina ce cade asupra ei și din acel loc în ochii noștri nu vin raze luminoase: corpurile ne par negre, cum neagră e și noaptea când de asemeni nu primim raze luminoase în ochi. Uneori din lupta ce se dă între corpuri și lumină ies biruitoare razele roșii, corpurile ne par roșii, altădată razele verzi și corpurile ne par verzi etc.

Când colorăm corpurile le dăm o suprafață care are să lupte cu lumina. În mrejele colorate cad unele raze prizoniere iar cele ce se reîntorc din luptă produc în ochii noștri culoarea corpului.

La curcubeu razele albe și neatînse ce se revarsă din soare se isbesc de picurii de ploaie. Colorile, roșie, portocalie, galbină, verde, albastră, indigo și violetă, din a căror împletitură se compune lumina albă, se desfac, se frâng în picurul de ploaie și fiecare pleacă de capul ei prin univers. Unele ajung și în ochii noștri. Noi

alături de el. E numai o părere. Să nu uităm că Indiile au o populație de aproape 300 de milioane de locuitori, aproape de o sută de ori mai numeroasă ca populația românească a Ungariei. E o deosebire care, face ca și suferințele și urmările asupririi străine să ia în mod firesc proporții mult mai mari, însutite. Dacă, în aparență, situația noastră e mult mai bună, în realitate ea se aseamănă, și în acest punct, foarte mult cu a Indiilor.

Mai întâi, e sigur, că, deși în general țărănul român locuiește un pământ mult mai puțin fertil și are venituri mai mici, totuși el plătește biruri mult mai mari ca țărănul ungur. Alături de sarcinile statului, ale comitatului, și ale comunei, el poartă sarcina bisericii și a școlii sale confesionale care azi e egală cu a celorlalte trei. Acolo unde școala confesională lipsește, școala comunală a făcut ca birul comunal să crească. Sunt comune în cari se plătește 100 și 200% ba până la 3—400% din birul către stat. Adugați acum și birul bisericesc „cultul” cum se chiamă, și veți obține, cu lefurile învățătoresci urcate de azi, că țărănul român plătește pretutindeni 3—400%, ba, în unele locuri, până la 700% din birul statului, adică o parte exagerată, de sigur mai mult decât jumătate din produsul muncii sale!

Urmarea e firească: mizerie, boale, mortalitate spaimântătoare. Cu toată natalitatea sa, mult superioară, poporul românesc sporește mult mai încet decât cel unguresc la care asimilarea e și ea un puternic factor de sporire. Care-i cauza acestui fenomen? Mizeria și sărăcia, pricinuite de sarcinile insuportabile, de lipsa de îngrijire a autorităților. Ungaria are un serviciu sanitar păcătos, dar nicăiri el nu este mai detestabil ca în comitatele românești. Sunt ținuturi unde un singur medic trebuie să curarisească pe bolnavii din 20—30—40—50 de sate! Se înțelege că, în asemenea locuri, în timp de epidemie, copiii mor ca muștele.

Nici foametea nu lipsește pentru a completa analogia cu Indiile. Acum 3—4 ani Bihorul românesc se găsea în prada acestui flagel cumplit. Nici azi ea nu lipsește. Chiar în *Bud. Hirl.* de dăunăzi ni se spunea că „mizeria s'a sălășluit în țara Oașului (ținutul românesc al comit. Sătmar) în urma lipsei de fertilitate, a inundațiilor și a crizei financiare. În comuna Târșolt s'a ivit foametea. Sunt

oameni cari timp de mai multe zile nu au o bucată de pâine și cerșesc în călduri pe drumuri... Comuna *Kölese* e bântuită, afară de foamete, și de epidemiile de lingoare, difterie și vărsat. *Numărul bolnavilor e mai mare de o sută și copi-i mor cu grămada. Medicul lipsește...*”

Iată Indiile noastre. Analogia e perfectă. Dar până când autoritățile engleze au curajul de-a mărturisi, în statisticile lor, numărul morților prin foamete și prin proasta administrație, la noi sinceritatea asta lipsește. În fiecare an, lipsa de îngrijire a autorităților, mizeria și toate consecințele fatale ale sistemului actual ne costă zeci de mii de vieți românești, de cele mai multe ori vieți plătând de copilași nevinovați pe cari mamele acestui popor prolifer ni le dăruiesc cu atâta profuziune. Statistica ungurescă trece pe acești morți sub diferite rubrici, dar marele vinovat, asasinul acestor mii de victime românești e sistemul politic sub care gemem!

Și dacă noi, cei cari avem durere pentru suferințele poporului, înmănușim aceste fapte și corem un remediu, atunci suntem vinovați de ațătare împotriva statului, suntem „trădători” și „calomniatorii” lui în fața străinătății”. Iar când presa străină denunță și înfierează asemenea lucruri, atunci, pline de indignare, gazetele din Peșta resping acest „amestec” în afacerile interne ale Ungariei. Adesea ele nu se sfiesc chiar a afirma că asemenea articole din gazetele nemțești, franțuzești sau englezești sunt inspirate, nu de dragostea adevărului, ci de „mita românească.”

Să urmăim și noi odată această injurioasă argumentație. Să întrebăm pe *Budapesti Hirlap* dacă nu cumva „amestecul” pe care și-l permite în afacerile interne ale Angliei prin articolul ce am rezumat mai sus este și el interesat? Ce ar zice ziarul unguresc dacă presa engleză i-ar răspunde cu acuzația că articolul lui nu este inspirat de adevăr, ci de banii propagandei naționale hindustane? Și ce ar spune dacă Englezii l'ar învinovății că ațătat pe supușii lor din Indii la revoluție?

Dar noi suntem veseli că, într'un moment de sinceritate, vorbind de Indii, cel mai șovinist și mai conștient ziar unguresc a făcut mărturisirea indirectă că plângerile noastre sunt drepte și legitime. E o constatare ce ne servește spre încurajare și ridică mult moralul nostru.

vedem picurii de ploaie în colorile ce ne sosesc în ochi. Dela unii picuri ne vine culoarea roșie dela alții cea galbenă, iarăș dela alții verde sau albastră, și noi în ochii noștri combinăm brăul curcubeului de pe cer. În locul unde e curcubeul e ploaie ca în ori care alt loc, dar din acel loc se resirâng razele soarelui în ochii noștri și noi vedem colorile acelea curate, luminoase ale curcubeului. Iată o minune a luminii!

Curcubeul ne poate spune și alte întâmplări nu numai lupta ce o dau razele soarelui cu picurii de ploaie. Ne poate spune și prin ce locuri a trecut, ce fel de materii a întâlnit în cale. Toate materiile gazoase din lume influențează asupra luminii. Dacă lumina trece prin gazuri în spectrul ei (curcubeul ei) gazurile lasă urme întunecoase, și de câte ori vedem linii întunecoase în spectrele mărite, putem spune că a trecut prin gazuri și anume prin ce fel de gazuri. Bolta cerească înainte de descoperirea aceasta științifică, prin care cu ajutorul spectrului analizăm materiile, ne părea mută și neînțeleasă. Astăzi ea, cu toate că-și mărește întinderile în depărtările aproape de neînchipuit, ne învață, ni se destăinuște: Materia lumii acesteia — spune analiza

spectrală — e în întreg universul de acelaș fel, dar nu în toate părțile lumii sunt substanțele cari le găsim pe pământ. În unele stele au fost odată aceleași materii cari sunt astăzi pe pământ și în soare, dar acum materiile acestea sunt în un stadiu mai înaintat al evoluției lor; în alte stele sunt materiile cari au fost odată și în soare când era și el mai tânăr. Materia înbătrânește și ea ca tot ce e în lume...

În timpul din urmă cu ajutorul analizei spectrale se măsură chiar și schimbările de pe suprafața soarelui. S'a putut măsură lățala unui vânt de pe suprafața înfocată a soarelui și alte multe lucruri, cari ne par de necredut.

Fiecare rază de lumină e o telegramă și telegrafistul e analiza spectrală care ne cetește veștile încredințate luminii. Cine știe ce va mai putea descoperi știința în acest domeniu!... dar simțim că minunile luminii sunt cele mai mari minuni ale vremii noastre și ale tuturor vremurilor, chiar dacă în concursul premiat al ziarului „*Matin*” nu sunt amintite.

Victor Stanciu.

Și încă ceva. Ziarul unguresc, expunând suferințele Indiilor cu atâta elocvență, conchide că soluțiunea singură și mântuitoare spre care împing Englezii singuri pe hindustani e revoluția pentru scuturarea jugului străin. E chestie de câțiva ani când ea va trebui să izbucnească, și să transforme toată harta internațională de azi. Nimic nu va putea să împiedece acest fatal rezultat care dacă nu s'a realizat până acuma, e însă, pe cale, se anunță de acum prin nenumăratele atentate politice și violențe ale autohtonilor împotriva impilatorilor străini.

Ce să zicem noi de deznodământul spre care merg lucrurile în Ungaria? Nu vede *Bud. Hirl.* în violențele și atentatele politice ce încep a se ivi și aici că ceva se anunță? Nu noi o spunem asta: e încheierea logică spre care ne împinge argumentația ziarului unguresc însuși.

Chestiunea românească în cameră.

Discursul d-lui Ștefan C. Pop.

(Sfârșit.)

În ceea ce privește aplicarea funcționarilor, se poate înțelege punctul de vedere al dlui prim ministru din acea declarație făcută, că nici acele puncte din legea de naționalitate, cari nu sunt scoase din vigoare de alte legi mai noi, nu se vor pune în aplicare, pe de o parte pentru că sunt învechite, pe de altă parte pentru că nu se potrivesc cu situația administrativă de azi.

On. cameră! Mă opresc puțin la această afirmație și mai înainte de toate îmi exprim părerea de rău pentru declarațiile făcute de dl ministru președinte și colegul Albert Berzeviczy.

Contele Tisza nu a ezitat să declare în mai multe rânduri, despre legea școlară a lui Apponyi, că legea rămâne lege și trebuie executată. Ipsissima verba; acestea le-a spus.

Eu cred că aceste cuvinte se pot aplica și la legea de naționalitate: legea rămâne lege și trebuie executată (Adevărat! Așa-i! — la mijloc.) Și în această privință dați-mi voie să constat, că dl prim ministru motivează greșit neexecutarea legii de naționalitate.

Mai înainte de toate constat că această lege nu a fost sinceră. Dat fiind că s'a spus că dispozițiile acestei legi sunt mai mult de ordin declaratoric, decât imperativ, chiar și unde par mai clare lasă o porțiță de scăpare, astfel nu a fost sinceră și nici nu au dorit sincer vreodată guvernării ca să se execute. Căci după doi ani dela înfăptuirea legii, în 1870, în legea despre municipii se introduce virilismul, care a făcut iluzorică afirmarea naționalităților în municipii.

Nu ținuta Românilor a cauzat neexecutarea acestei legi, doar acei Români, cari n'au fost mulțumiți cu această lege, au trecut în pasivitate și i-au lăsat pe ceilalți să continue munca. Foarte natural că dintre aceștia mulți au continuat, menajându-și interesele lor căci în 1874 au fost numiți atâția notari publici, ca niciodată de atunci; în decurs de 40 de ani nu au fost numiți laolaltă atâția, ca atunci, deci natural că aceia au fost desarmați, iar poporul care și de altcum avea puțini intelectuali, a fost nevoit să treacă în pasivitate.

Nici nu s'a petrecut atunci nici un eveniment. Noi am ținut sub guvernul lui Coloman Tisza adunare națională în Sibiu, au fost de față și autoritățile, am adus și hotărâri neconturbate, pentru că le convenia foarte mult că eram pe vremea aceea în pasivitate.

Nu s'au petrecut acolo lucruri extraordinare și nu au făcut intelectuali români, cu atât mai puțin poporul român astfel de fapte, din care ar fi rezultat că această lege să nu se execute, dar nu a fost intențiunea serioasă și aceasta s'a răsunat. Căci, onor. cameră, deși-i adevă-

rat că agitația a rămas și a ajuns, că comitetul a fost așezat pe banca acuzaților, aceasta a fost numai persecutare. Ați auzit aici, st. deputați, și ați putut constata din cuvintele contelui Ștefan Bethlen, că și atunci membrii comitetului au rămas neinduplecați și mai bine și-au ales temnița, decât să primească gratificațiile, cari li s'au oferit, pentru că și atunci prin chestiuni personale, privilegiile personale voiau să aranjeze lucrurile, și nu pe cale cinstită dându-se drepturi poporului. (Adevărat! Așa-i — la mijloc) Cred că dl. ministru președinte contele Ștefan Tisza, a greșit când a spus, că executarea acestei legi din punct de vedere maghiar e o sinucidere.

Cred că dacă dânsul vrea să înceteze aceste divergențe, și dacă astfel dorește pacea și înțelegerea cum o dorim noi: pe bază cinstită, pe baza care să servească spre mulțămirea tuturor păturilor poporului maghiar nu contra Maghiarilor ci cu Maghiarii, atunci cred că această lege minimală și executarea ei cinstită și încă în spiritul lui Deák, dezvoltată, prima datorie ar fi (Așa-i! — la mijloc) prin dezvoltarea aștorfel de dispozițiuni, precum a promis Francisc Deák, când a dat o declarație liniștitoare în privința justiției, ca să fie Românii convinși că atunci când se va introduce instituțiunea curții cu jurați, în ținuturile lor limba de pertractare va fi cea românească, deoarece nici nu-și poate închipui altă pertractare la curtea cu jurați, decât în limba poporului. Și ce se întâmplă în cursul vremii? Trebuie să vedem apariția de regretat, că acum la pertractările curții cu jurați iau parte 12 jurați Unguri, cari nu știu un cuvânt românește și ia parte acuzatul, martorii și un tălmăci nenorocit, plătit rău, care ori românește, ori ungurește nu știe bine, pentru că nu poți afla unul care să vorbească perfect amândouă limbile, iar advocații nu iau cu plăcere rolul de tălmăci.

Acei Români de bună credință, cari au zis că se mulțămesc cu dispozițiile legii din 68, astfel au cezut-o realizabilă. Mă rog, așa își închipuie dl. prim ministru și camera întregă, evoluția, să se desvolte natiunea maghiară, cum s'a desvoltat în scurt timp atât de repede, ca mai rar alte popoare, iar noi să dăm îndărăt? (Contraziceri la dreapta). Pe noi ne strămtorează în patul lui Procrustes, ca astfel pe scurt și de pe toate terenele, astăzi din justiție, mâine din administrație și din școală să ne elimineze limba — mă rog, eu nu pot înțelege o astfel de evoluție retrogradă.

Știu, onor. cameră, că dlui prim ministru nu i-ar părea bine să-i aplic părerile dela Viena...

Contele Ștefan Tisza: Numai nu le dau o mare importanță. (Ilaritate în dreapta.)

Dr. Șt. C. Pop: ...dar aceste eu nu le amintesc din punct de vedere al ingerinței, deși o ingerință poate avea azi loc din orice parte, pentru că nimănui nu i se poate opri, ca să-și spună cuvântul în aceasta chestie și foarte mă miră discuția ce s'a desvoltat în jurul acestei chestii. Doar absolut nici un român nu poate fi oprit atât din Viena cât și din Ungaria, ca să nu se declare. Vedem doar că contele Mihail Károlyi face declarații în Paris, altul iarăș se declară în București... (mare ilaritate în dreapta).

On. cameră! În ziarul vienez „Die Zeit” a apărut după vorbirea primului ministru, ținută în 20 Febr. un prim articol intitulat „Selbstmord”. Autorul acestui articol atacă energic declarația primului ministru, că executarea legii de naționalitate ar fi o sinucidere națională. Acest articol, on. cameră, noi nu l-am putut scrie, pentru că a apărut imediat după discurs și se pare, că el a ieșit neapărat din o peană străină. Se spune în acest articol că e foarte regretabil, că primul ministru face privitor la o lege în vigoare aceasta declarație, pentru că legea aceasta cuprinde minimul pretențiilor juste ale naționalităților, și deja când s'a adus aceasta lege s'a zis, că dispozițiile ei se vor lărgi și interpreta în favorul naționalităților. Se mai amintește în acest articol și aceea, ce a amintit și stimatul deputat Albert Berzeviczy că acum aceste naționalități, a căror frați au fost în vremile mai de mult vasalii Turcilor, au progresat în privința culturală și economică și astăzi azi e un lucru foarte natural că și preten-

țiunile lor naționale s'au mărit, și în acest înțeles trebuie revizuită aceasta lege, iar nu regresiv. (Aprobări pe băncile naționaliștilor.) Și se afirmă în articol că chiar contrarul ar fi un „Selbstmord”, adică dacă aceasta lege va fi suprimată.

Regret, că reprezentantul unui guvern constituțional afirmă că nu poate executa o lege, pentru că prin aceasta ar ataca cea mai sigură bază a guvernării. Căci, care este condiția principală a guvernării constituționale, care-i este baza? Legea! Aceasta-i formează temelia iar condițiunea de existență e executarea și respectarea legii. Indată ce se abate dela acest temelii sigur, încată imediat de a mai fi o guvernare constituțională. (Așa e! Pe băncile din dărăpt din centru și în stânga extremă.)

E explicabil deci on. cameră că aceasta declarație a dlui prim ministru ne-a uimit și totodată sunt explicabile și declarațiile cari le-am făcut noi privitor la aplicarea funcționarilor.

Accea, on. cameră, ce s'a promis că se va iniția pe terenul instrucției și a chestiei școlare, e atât de puțin, e o fărâmitură, încât chiar și stimatul d. deputat contele Albert Apponyi a declarat în privința aceasta, că de fapt așa concesiile nu vor produce emoții nici chiar în cei mai puțin inițiați.

Căci, permiteți-mi, a afirma că în școlile populare copilul poate învăța și două limbi, că școala poate să fie bilingvă, aceasta o neg hotărât, împotriva acesteia am luptat noi, dar mai cu seamă și preoțimea noastră înaltă. Nici nu vorbesc despre Comenius, care a afirmat, că acela care voiește să dea elementele cunoștințelor copiilor în altă limbă, decât cea maternă, acela o pătește ca unul care mai întâi își învață copilul să călărească și apoi să umble. Între împrejurările noastre eu o țin aceasta de un lucru absolut imposibil. Admit că copilul, va învăța de-a rost ceva, dar nu va ști nici românește nici ungurește.

On. cameră! În cursul desbaterii am auzit și discursuri obiective, dar am auzit și declarații, cari nu le putem lăsa fără ca să le desmintim. Stimatul deputat, contele Ștefan Bethlen ne-a acuzat hotărât și fără înconjur, cu iridentism și s'a provocat la discursul lui ce l-a ținut acum sunt 3 ani, atrăgându-ne atențiunea asupra conținutului aceluia discurs, pe care după ce noi atunci nu l-am desmintit, crede acum, că e sfânta scriptură.

Scuzați, dar eu cred, că o acuză atât de gravă, fără să fie dovedită, nu e permis de a fi ridicată față de noi.

Eu n'am fost de față la acel discurs al dlui conte, mai târziu însă am protestat contra învinuirilor aduse.

Și despre ce era vorba? Domnul conte cetise dintr'un ziar din România, că eu în anul 1906, când am condus la expoziția din București o societate mai mare din Ungaria aș fi zis: că ne-am reîntors în patria mamă. Deși nici fraza aceasta nu era ceva grozavă crimă, eu nu am rostit-o, ci s'a petrecut toată întâmplarea între formele obicinuite și toată tradarea noastră a fost, că am cercetat expoziția și ne-am reîntors apoi acasă.

Să-mi permită însă stimatul domn conte, dar eu cred că, o astfel de acuză cum e acuza iredentismului, nu-i permis să o ridicăm așa ușoratic, pentru că aceasta e o acuză gravă, care ar putea avea consecințe foarte grave. Eu însuș n'aș cuteza să ridic împotriva nimănui această acuză, aci în cameră, câtă vreme n'aș ști să o dovedesc. Faptul că unul sau altul dintre noi a umblat prin România, nu legitimează aceasta acuză, pentru că doar și Maghiarii se duc acolo, ba ce e mai mult, își aduc de acolo fete bogate de boieri. Quod uni justum, (ilaritate) alteri acquum. Dacă Maghiarii se pot duce în România ca să se căsătorească, iar acolo capătă fete cu milioane, atunci ne putem duce și noi ca să ne cercetăm rudeniile.

On. cameră! Domnul conte Ștefan Bethlen a atras atențiunea domnului prim-ministru asupra stărilor din Ardeal și a ridicat acuze foarte grave împotriva noastră.

On. cameră! Mă aflu în acea situație ciudată, că trebuie să apăr și unele declarații ale dlui prim ministru; deși știu, că nu are lipsă de apărarea mea, dar în privința aceasta trebuie să ne oprim puțin și să ne gândim asupra a-

cestui fapt, mai cu seamă în ce privește Ardealul. Și întreb, ce dispoziții ofensive s'au luat din partea Românilor, cari au îndemnat pe Maghiari ca să poarte sabia sângerată prin țară, iar ce e mai mult să ceară fortificarea Ardealului?

Împotriva a ce și a cui? Nici azi nu știm. (Mișcare în stânga). Acolo s'au înființat regimente cu sute de ani înainte nu cu scopul ca acolo să fie o putere împotriva Maghiarilor, ci pentru că era lipsă de ele, iar acele regimente au fost recrutate din feciori români și și-au făcut datoria. Ardealul n'are lipsă de apărare, pentru că acolo sunt fii lui, chiar și împotriva contelui Ștefan Bethlen. (Mișcare în stânga). Aceste atacuri nici decum nu folosească prestigiului statului ungar. A răspândi că Ardealul e un centru incendiar, unde trăiesc trădători iridentști, prin aceasta nici când nu se va întări prestigiul statului.

(Scaunul prezidențial îl ocupă vicepreședintele Szász Károly).

Cari sunt acele circumstanțe, cari duc la sărăcirea nobilimei din Ardeal? Ce le stă Românilor acolo la dispoziție? Au avut ei prefecti, subprefecti, au avut ei organizație în comitate, care să fi dispus de bani în dauna Maghiarilor? Și cu sunt ardelean, și cu cunosc țara, dar mai bine decât foarte mulți magnați ardeleni, pentru că am avut atingere cu poporul. Foarte multe curii nemeșesti sunt acolo lângă olaltă. Luxul din vremile vechi s'a menținut și nu-i un nobil de rând, care să nu creadă despre el că în arterele lui curge sânge princiar și tot așa și cheltuieste. Mă provoc la acei domni, cari au fost în Cluj, când a vizitat acel oraș M. Sa. Am cunoscut familia, cari ziceau „mi-am dat și cel din urmă ban, ca să mai pot străluci odată în splendoarea mea veche de nobil, de conte”.

Întreb pe acei domni, cari tem atât de mult Ardealul, de ce lasă să piară frumoasele dealuri, ce ascund minerale, sau să ajungă în mâni străine? Cum se poate întâmpla, că vin nemți, francezi și englezi și iau cu ei bogățiile? Ei, dar s'au schimbat vremurile, trebuie să muncească fiecare.

Nu vă provocați la țara mamă, și nu cereți ajutor dela aceasta, ci puneți-vă în picioare, și nu acuzați pe Români că așa și așa vă expropriază. N'are aceasta nici o valoare. Dacă o bancă ne dă împrumut și apoi nu-l replătim, iar ca ne ia averea imobilă, aceasta-i soarta noastră a tuturor. Cu însirarea de date necontrolabile se constrânge guvernul la fapte, la măsuri, pe cari visteria țării nu le poate suporta, pentru că nu-i de unde. Așa cred, aceasta nu-i o faptă patriotică.

Contele Ștefan Tisza a spus, că colonizările nu și-au ajuns scopul. Aici sunt eu martore pentru aceasta și vor fi încă sute de martori cari vor dovedi, că are drept primul ministru. În ținuturile cele mai frumoase din comitatul Arad au fost coloniști, dar când după 20—25 ani erariul resgândindu-se a voit să încaseze bani dela coloniști, aceștia s'au dus în Torontal, unde s'au ivit tot ca coloniști sub alt nume. Tot așa stăm și cu Ciangăii colonizați și cu ceilalți coloniști. Când s'au cerut dela ei sumele de răscumpărare și au fost improcusuați — am auzit aceasta dela un jude în Lugoj, care a fost prim acele ținuturi jude de ocol, că îndată ce i-a întrebat: Apoi nu ți-e rușine să nu-ți plătești taxa — au răspuns: Nu e de unde. Iar când i-a întrebat: Apoi de ce nu lucră? au răspuns: N'am venit să lucră, ci să mă înmulțesc (Ilaritate).

Atrag atențiunea on. camere asupra următoarei împrejurări. Nu pot indica cu siguranță isvorul, dar poate că chiar din acțiunea săcuiașcă a răsărit ideea, ca să fie trimes un bărbat, care să afle, care e cauza, că Săcuii, cu toate că se îngrijesc așa de mult ei totuși nusunt într'o stare înfloritoare, cum ar trebui să fie, ci emigrează în România. A fost trimes deci în săcuii me un învățător, care a raportat — imi aduc foarte bine aminte de aceasta, căci au scris și ziarele din Arad — că țărănimea chiar în urma marelui ajutor s'a desvâțat de lucru, umblă mult la crâșmă și că nu poți umbla nici pe stradă de ei, atât sunt de nesuferit.

Dați-le prilejul și modalitatea, ca să-și poată agonisi, sprijiniți pe adevăratul mic econom maghiar, în care este putere și dorință, ca să agonisească. Eu cunosc poporul maghiar ca și

poporul românesc. Oamenii buni și harnici nu se duc ca coloniști, ci numai elementele rele. Rar se întâmplă să se ducă ca coloniști și elemente mai bune, pentru că țaranul de pe Alföld și tot așa cel din Ardeal își iubește glia și nu emigrează bucuros.

Nu noi suntem de vină, ci poftiți și inaugurați o altă politică economică, iar atunci și divoastră veți avea o stare înfloritoare. Nu strigați numai mereu în lume, că noi am fi cauza, cari pășim ofensiv împotriva Maghiarilor, pentru că aceasta prea seamănă cu povestea lupului și a mielului.

On, cameră! Stimatul domn deputat Berzeviczy a supus unei analize lățirea mișcărilor naționaliste și a spus că mai cu seamă în timpul din urmă în atâtea direcții s'au ivit noi mișcări și nouă forțe naționaliste, încât — după părerea lui — aceasta e deja un mare pericol și afirmă de sine înțeles cu tendință ca să ne tragă la îndoială îndreptățirea mișcării noastre naționale, că trebuie să li se pună zăgaz dezvoltării acestora. Se provoacă la Germania și ne aduce de pildă cazul Alsaciei și Lorenei, iar din Anglia chestia Irlandezilor, ba chiar și Franța ar avea deja o chestie de naționalitate cu Baschizii, și a amintit apoi că există o chestiune ruteană și polonă.

Are drept; aceste apariții de fapt se ivesc, dar aceste nu le-a atârțat nimeni ci s'au creat de sine. Iar oamenii cumiți cum procedeză față de ele? Insuși marele imperiu german ce a făcut? A dat constituție Alsaciei și Lorenei, landtagul din această provincie e opera lui Bethmann Holweg, iar când s'a întâmplat bravura militară din Saverna, parlamentul german a luat o atitudine ca poate nici alt parlament. Zic, astfel de apariții de fapt se ivesc, dar ele nu se pot suprima cu forța, ci trebuie remediate, cum s'a procedat bunăoară și în chestiunea polono-ruteană, amintită de d. deputat Albert Berzeviczy, când s'a înfăptuit înțelegerea polono-ruteană.

Și aci mai înainte au voit prin dispozițiuni paliative să încheie pace în 1890, numai cât cei ce se mulțameau cu promisiuni mici negarantate, cari pe vorbe dulci au pactat, au căzut urât și peste 20 ani a trebuit încheiată pacea definitivă, pe baza desăvârșitei egale îndreptățiri; au contingentat numărul deputaților în Landtag, l-au contingentat și în Reichsrat, au satorit câte locuri le revin în locotenentă, au luat dispoziții și în chestia școlară, așa că în Lemberg nu peste mult se deschide universitatea ruteană.

În legătură cu chestiunea acestei universități st. coleg Albert Berzeviczy și-a exprimat mirarea că fostul deputat Vasile Goldiș îndrăznește într-o broșură să ceară universitate. Deci dacă poporul rutean, care în privința culturii e cu mult inferior culturii românești, a putut pretinde și i s'a dat universitate; dacă Italienii, cari totuși sunt o fracțiune disparentă în celălalt stat al monarchiei, primesc universitate, cred că nu e sacrilegiu dacă cerem și noi universitate pe seama noastră. Aceasta tocmai din punct de vedere maghiar ar fi consult și corect. În sfârșit cultura noastră crește, dincolo în România de asemenea cultura s'a ridicat la un nivel înalt, și aceea nu o poți opri, nu poți spune că bălatul acestui Cicio Pop poate să se cultive până în clasa a opta a gimnaziului românește, dar după aceea trebuie să se sfârșească cultura națională!

G. Polónyi: Dar d-ta nu ai terminat universitatea? Și d-ta ai terminat-o!

St. C. Pop: Aceasta e de dorit pentru că altfel acel iânăr român își câștigă cultura mai înaltă din isvor străin. De altcum înainte cu 25—28 de ani se proiecta să se ridice în Brașov o universitate cu limba de propunere românească. Dar eu numai de aceea amintesc aceasta chestiune, ca să arăt că aici nu e vorba de trădare de patrie, că noi prin acest postulat nu atacăm legea de naționalitate.

Când dl ministru președinte a spus, că nu va executa legea de naționalitate, atunci după modesta mea părere, a atacat totodată acea lege, de unde dânsul își derivă concepția statului național și pe care și-o întemeiază.

Am promis că voi arăta că, după părerea mea, partea introductivă, înaintea § 1 al art.

XLIV din 1868, expresiunea: „națiune maghiară unitară în sens politic”, nu e identică cu statul național maghiar. Atunci astfel explicau națiunea maghiară politiceste unitară, a cărei membru egal îndreptățit este fiecare cetățean (și aceasta era și interpretarea lui Francisc Deák) că sub națiune politică se înțeleg: Ungurii, Românii, Rușii, Nemții etc.

Față de această idee nouă de stat, încă nu am auzit o definiție oficioasă, ci cu un prilej, anume când am protestat contra ideii de stat concepută în mintea lui Desideriu Bánffy și care țintește la asimilare de rasă și limbă, ne-a răspuns dl Wekerle: ideea de stat preconizată de mine nu este identică cu a lui Bánffy, conținutul ideii de stat, după concepția mea, diferă de ideea de stat a lui Bánffy. Acum așteptam în privința aceasta o explicație dela dl prim ministru și d-sa la cuvintele dlui Teodor Mihali a spus, că statul național stă între ideea unificării de rasă și limbă și ideea de stat poliglot. Astfel încă nici azi nu știm ce conține această idee. Atunci nu vă mirați că Vasile Goldiș scrie în broșura sa: dacă acea idee de stat maghiar înseamnă că eu pot progresa în cultură, economie, limbă, în exerciarea drepturilor mele politice — atunci o primesc; iar dacă neagă dorințele și aspirațiile mele, atunci nu o primesc.

Președintele (sună): Atrag atenția dlui deputat asupra hotărârii aduse la începutul ședinței, că chestiunea de la ordinea zilei se va desbata numai până la ora 5 și jumătate, când se va trece la interpelația dlui deputat Rakovszky. Il rog pe dl deputat să aibă în vedere această hotărâre a camerei și să nizuiască a-și termina vorbirea.

St. C. Pop: On, cameră! În tot cazul iau la cunoștință admoniarea dlui președinte. Materialul chestiunii e atât de vast, încât poate am și abuzat puțin de paciența camerei, de aceea nizuiesc să-mi termin discursul. (Să auzim!)

Mulțamesc dlui ministru președinte, că a răspuns dlui Berzeviczy asupra catehizării. La catehizare nu se potrivește regulamentele dela celelalte obiecte de studii. Religia se poate propune exclusiv numai în limba maternă, pentru că stă în legătură cu biserica, cu ritul, liturgia și la unii stă în legătură chiar cu o altă limbă, cum e bunăoară la Sârbi, cu limba slavă veche. Mi-ar părea bine dacă majoritatea camerei s'ar convinge, că nici interesul statului, nici interesul limbii nu poate pretinde, să se predea religiuinea în limbă străină, pentru că acesta e un domeniu al bisericii, al părinților, al vetrei familiare, unde statul nu are amestec. Aduc ca exemplu regulamentele de rigoare, aduse contra Polonilor, cari au rămas fără efect și atâta amărăciune, dușmănie au adus asupra națiunii germane, ca cine știe ce catastrofă mare.

Imi pare rău că dl prim ministru nu acceptază acest punct de vedere față de școlile populare chiar acum, când în toate părțile lumii sunt cu cea mai mare atenție pentru instruirea în limba maternă în școlile populare. Vă atrag atenția asupra unei chestiuni importante. Nu de mult, dacă ați cetit, învățătorii din Rusia au făcut o anchetă. Erau 5600 de învățători împreună și când au discutat asupra limbii de propunere au constatat că acolo unde se învață în limba maternă, procentul analfabeților e cu mult mai mic ca acolo, unde copiii sunt instruiți în limbă străină, și cu unanimitate au primit propunerea, ca cel puțin în cei trei ani dela început să se propună în limba maternă. La aceasta a aderat și congresul constituit din profesori universitari renumiți.

Foarte natural că ceea ce am spus aci are importanță mai mult teoretică, pentru că — precum a spus și contele Bethlen — din întreg schimbul de idei un singur rezultat bun e acela, că s'au terminat fără rezultat. Eu nu mă bucur de aceasta, dar în sufletul meu sunt convins, că contele Tisza nu ne-ar stima într'atâta, pe cât poate ne stimează dacă noi ne-am fi mulțămît cu acele fărâmituri. Sunt convins că numai ținută bărbătească, deschisă va putea rezolvi această chestiune. Și eu sunt de o părere cu acela cari cred că un parlament democratic o va rezolvi. Dar, scuzați, nu am nici o încredere că opoziția unită va crea acest stat democratic. (Ilaritate la dreapta.)

G. Polónyi: Tisza îl va crea cu mult mai înainte!

St. C. Pop: Tot atât de puțin cred că-l va crea Tisza. Am credința însă că va veni vremea când oamenii vor privi cu alți ochi chestiunea de naționalitate, și eu susțin și azi că prima etapă a democratizării țării e aceea ca chestiunea de naționalitate să fie rezolvită. Eu stăruiesc pe acest prius. Se poate că sunt alții cari au alt punct de vedere, dorind poate o formă de guvernare democratică, poate un parlament democrat va fi și mai chemat să decidă aceasta. Mă tem că ne aflăm departe de aceasta, dar nu din vina noastră; poftiți și creați un sufragiu universal cinstit și noi vom vota cu d-voastră fără ezitare.

Aș avea încă foarte multe de spus, dar mă aplec în fața admonierei președintelui camerei și-mi termin discursul declarând cu regret că nu pot lua la cunoștință răspunsul dlui prim ministru, ci primesc proiectul de rezoluțiune al dlui coleg Teodor Mihali.

(Aprobări pe băncile din centru. Oratorul a viu felicitat.)

Egala tratare a Românilor în Austria în veche memorie ni este încă visita guvernului Bucovinei, a contelui de Meran, la M. S. regele Carol la București. Se încinsese în jurul acestei vizite o pasionată discuție în presa română și cea străină. Unii nu atribuiau acestei vizite decât un caracter de ceremonie și politeț, pe când alții pretindeau a ști, că contele de Meran a avut misiunea de a spulbera svonorile răspândite în regat despre asupririle și nemulțumirile românilor de aici, în special ai celor din Bucovina.

Suntem în poziția să servim publicității cu încă un detaliu privitor la mulțumirea sau nemulțămirea Românilor cu tratamentul lor de aici.

Autoritățile centrale militare, ca de prețutindenți, așa și dela noi, se îngrijesc de cultivarea cunoștințelor de limbi la ofițerimea activă și cea din rezervă. Pentru acest scop există anume dicționare militare menite să înlesnească comunicația ofițerului cu soldații de alte limbi decât cea germană. Până aici nu avem nici o cauză de a fi nemulțumiți.

În timpul din urmă forurile centrale militare au hotărât o ediție nouă a acestor dicționare militare. S'au emis sau se vor emite dicționare în limbile:

**germană-maghiară-sârbo-croată,
germană-maghiară-polonă-ruteană-rusă,
germană-maghiară-italiană,
germană-maghiară-albaneză.**

Inzădar cercăm însă să aflăm în mesteacăta aceasta babilonică și limba română.

Ofițerii noștri vor fi deci ținuti să studieze până chiar limba albaneză, pentru care avem toată simpatia, despre a cărei importanță egală însă cu cea a limbii polone, ruse sau italiene pentru armata noastră încă nu ne-am convins. Ofițerii noștri însă nu au s'au nu vor avea necesitatea să comunice cu Românii? Este oare poporul român în Austria-Ungaria atât de neînsemnat ca număr și ca factor de putere militară și culturală, încât să fie întrecut în importanța sa până chiar de neamul albanez? Să fie oare mai preferabil pentru un ofițer ca să studieze limba albaneză, limba unui neam scos ieri din întunecul robiei politice și intelectuale, a unui neam care în total nu întrece numărul de câteva sute de mii, a unui neam, a cărui existență politică creată artificial nu oferă deocamdată nici o cheazășie pentru o durabilă trainică, decât ca să se ocupe cu studiul limbii române? Au nu le pasă forurilor noastre militare că suntem un popor, care încon-

Există atât în forma unui stat propriu cât și în număr de mai multe milioane în Austro-Ungaria, și în alte state, că avem conștiința de a fi un neam viguros care și-a creat forma sa de existență prin energia și prin valoarea proprie iar nu prin un joc de șah diplomatic, și că trebuie s'o simțim ca o insultă de a fi clasificați chiar mai jos decât Albanezii?

Iată deci o înrebare, pe care o va discuta de bună seamă d. conte de Meran la proxima sa vizită în București.

Vinul ritual din Hajdudorog.

Limba românească în episcopia de Hajdudorog.

Arad, 16 Martie.

E o datorie iminentă a preotului ca să se îngrijească de vin curat de viță la sfânta cuminecătură și e laudabilă circumspecția unui episcop de a-și îndruma preoții la procurarea vinului curat de cuminecătură, dar felul comercial cum o face aceasta noul episcop gr. cat. maghiar Ștefan Miklosy cu deserturile din pivnița ducăscă din Sárospatak, pare că tot nu va fi în spiritul apostolesc și denotă un modernism ilicit.

Reclamele scrise în românește le reproducem aici ad litteram cum sunt ele esmise de episcopul de Hajdudorog Ștefan Miklosy și de iubitorul frate în Hristos asesorul consistorial, protopop, paroh Fenczik Nikón alias Victor Fenczik și expedate în plic oficios de „Sárospataki gör kath. lelkész” sub Nr. 3068 și oficiilor parohiale gr. orientale.

Va să zică, episcopul Hajdudorogului nu admite limba românească în oficiile parohiale gr. cat. românești și refuză actele oficiale românești, dar vinul îl recomandă însuși pe românește iscăbind pe Ștefan Miklósy, iar asesorul consistorial etc. Fenczik pentru o agresibilă recomandare iscălește pe grece Nikón în loc de Victor cum e în textul relatumului, deși el este Gyözö acasă.

Ce nu face geșeftul? Pentru geșeft scriu și își schimbă și numele aceiași, cari în biserică și în oficiu consideră de tradare folosirea limbii românești. Dar fac și mai mult intră în comisiune chiar și cu șismatici, la cari solicită comanda vinurilor de desert pentru cuminecare. După aceste premise dăm cuvântul Christifidelului episcop de Hajdudorog:

Dela oficiul parohial gr. cat. de Sárospatak.

Nr. 3068/1914.

Mult. On. Domnule Paroch!

In Christos iubite frate!

Legea dumnezeiască a sfintei noastre maice biserici la cea mai maiestoașă fără de sânge jartfă, prescrie folosirea vinului veritabil.

Articolul de lege XLVII. din 1908 insecunde adaugerea zăharului (paragraf 2) ba și a spiritului rafinat (paragraf 3) la acere vinuri, cari în urmarea timpului nefavoritor nu conțin cantitatul regulat de zăhar sau spirit. În urmarea adaugerii acestor materii de lege concese, vinurile devin neapte pentru s. Liturgie față de aceste, vinurile din Tokaj-Hegyalja totdeauna sunt apte pentru s. Liturgie, devesce în bunățate vinurilor acestora prin zăhar ori spirit și prin lege este oprita (paragraf 16) ba nu este iertat nici amestecarea casurilor vinurilor acestora cu alte vinuri produsă în alte țimuturi (paragraf 18) și așa însași legea garantează veritabilitatea vinurilor din Tokaj-Hegyalja, deși vinurile aceste la jertfa s. Liturgii fieste parcele preot cu conștiința liniscită le poate folosi.

Ca M. O. Cler vinul de liturgia sa'l poată

acvira din izvor sigur. Ilustritatea sa Ștefan Miklósy episcopul de Hajdudorog, mi a conces praeagratos ca să pot primi postul de supravegiator a vinului de liturgia în celăria Serenității Sale Duceului Ludovic Windisch-Graetz din Tokaj-Hegyalja și ca espedarea vinului de liturgia să se întemple sub supravegierea mea, și de unde vinul menit pentru s. Liturgia și espedează în calitatea cea mai veritabilă M. O. D. Preoti.

Dorosc a face un serviciu plăcut M. O. Frati cend recomand în stațiune acest izvor escelent de vin, de unde la dorința M. O. Frati vinul se espedează dela 1/2—3 litra în sticle, dela 3—10 litre în sticle împletite, dela 10 litre în cantitatea prescrisă în tonuri (bute) împrumutate. Celăria această imbiă încă și acel favor M. O. Cler, ca vinul acesta veritabil de Tokaj, l' liferează a contă deschisa ba încă și pre rate, numai ca să se întindă mijloc M. O. D. Preoti la cistigarea vinului curat și veritabil.

Comendale sa afeptuesc prin complenirea blanchetei acluze pe postă.

Rudațiunilor pre a M. O. Frăție Voastre comandat sum a M. O. Frăției Voastre.

Sárospatak, 1914. ianuar 12.

(L. S.) Iubitor frate în Cristos:
Fenczik Nikón
asesor consistorial
protopop, paroch

Dela episcopul de Hajdudorog.

Nro 102.—1914.

Subscrisul prin aceste adeveresc oficios, că Serenitate Ducele Ludovic Windsch-Graetz locuitor în Sárospatak (Tokaj-Hegyalja com. Zemplén) proprietar de vin, aduce în circulația vinul cel mai veritabil din celăria propria din Sárospatak, care vin e cel mai apt pentru jartfa s. Liturgii și asa On. Cler. diecezan la aducerea s. jertfe necrunte fără nici un scrupul l' poate folosi Celăria această din Sárospatak stă sub supragierea preotului local Victor Fenczik și vasele din circulația le astupă Densul și le prevede cu sigil oficios. Prim cererul inaintea alor doi martori a depus și juramentul în mâinile preotului că vinul menit pentru s. jartfă a liturgiei l' va manipula în modul cel mai curat și veritabilitatea aceluia prin nici o materia străină nici l' va espune indoiclei.

Dat Debrecen, 1914. ianuar 12.

Ștefan Miklósy
episcop de Hajdudorog.

Fenczik Nikón
asesor consistorial
protopop, paroch

Adunarea generală

a Reuniunii femeilor române din Arad și provincie.

Arad, 16 Martie.

Ieri, Duminecă după amiază, și-a ținut Reuniunea femeilor române din Arad și provincie adunarea generală în sala de gimnastică dela școala noastră de fete din Arad.

La masa președințială au luat loc Preasf. Sa D. Episcop, Ioan I. Papp; președinta adunării, dna Sofia V. Beleş și întreg comitetul Reuniunii.

Notarul adunării: d. prof. sem. Dr. Avram Sădean.

Dintre dnele prezente am însemnat următoarele: Iustina Șerban, Livia Dr. Vuia, Aurelia Dr. Petran, Sofia Dr. Papp, Eugenia Dr. Pop, Maia Dr. Botiș, Adriana Dr. Ispravnic, Sofia Ittu, Georgina Lugoian, Cornelia Dr. Popa, Ecaterina Vățian, Octavia Dr. Ciuhandu, Florica Popovici, Constanța Lazar, Hermina Vasilon, Cornelia Dr. Iacob, Hermina Arjoca, Ecaterina Tatu; dsoarele Hortensia Bogdan, Veturia Petran, Aglaia Pop ect.

Dintre dmi: Vasile Beleş protopop, Iuliu Herbay secretarul Trans., Dr. Teodor Botiș prof., Dr. Gheorghe Ciuhandu ref. șc., Dr. Romul Veliciu adv., Victor Stanciu dir. șc. de fete, Dr. Lazar Iacob prof., Petru Vasilon funcț. la „Victoria”, Ion Cioară func. cons. etc.

Președinta primește pe Preasf. Sa cu cele mai călduroase cuvinte, exprimându-și bucuria, că a onorat adunarea cu prezența Preasf. Sale.

La acestea ia cuvântul Preasf. Sa și mulțumind pentru primirea călduroasă, face istoricul întemeierii Reuniunii femeilor române din Arad și provincie, zicând, că adunarea de azi e convocată nu numai pentru esecutarea programului, ci și pentru sărbarea jubileului de 30 de ani dela înființarea sa. Atinge rostul școlii de fete și sfârșește cu cuvinte de laudă la adresa Reuniunii.

Președinta deschizând adunarea, se dă cetire raportului general al comitetului prin secretarul Reuniunii, Dr. Avram Sădean. Se va publica în numărul viitor.

După acest raport se dă cetire raportului dnei casiere, Aurelia Dr. Petran.

Rapoartele și socoțile se predau unei comisii, compusă din dnele Livia Dr. Vuia, Sofia Ittu și d. Petru Vasilon. Examinându-le, raportează, că le-a găsit în cea mai bună ordine și luându-le adunarea generală la cunoștință, exprimă mulțămintă pentru activitatea desfășurată în 1913.

Adunarea exprimă mulțămintă protocolară tuturor acelor, cari au arătat un deosebit interes față de scopurile Reuniunii și cari au primit să ia parte activă la conferințele aranjate în Arad.

Indeosebi însă exprimă adunarea mulțămintă protocolară institutului „Victoria”, care a înțeles la timp ideea mare și frumoasă a Reuniunii. În 1911 „Victoria” a votat, fără considerare la sumele dăruite până aci, suma de 25,000 coroane pentru zidirea școlii noastre de fete din Arad cu angajamentul de a le solvi în 5 rate cu câte 5000 cor. În anul 1913 a anticipat și ratele de pe 1914 și 1915 prin care anticipare s'a achitat de întreg angajamentul, contribuind astfel la acoperirea cheltuielilor ardente a terminării zidirii școlii de fete. Prin această achitare s'a întregit suma totală a darului „Victoria” la cor 31,256.87 + interesele până la 6 Septembrie 1913.

Afară de această sumă a mai dăruit la punerea zelosului director executiv al „Victoriei”, Sava Raicu 500 coroane pentru scopurile Reuniunii.

Iată dărnicia extraordinară a instit. „Victoria” pentru școala și cultura noastră românească.

Se trece la alegerea unei vice-președinte. Se alege dna Iustina Șerban.

Abdicarea secretarului Dr. Avram Sădean nu se ia la cunoștință, ci cu unanimitate fu rugat din partea adunării să rămână și pe mai departe în postul său de secretar, recunoscându-i-se activitatea, ce a desvoltat-o la Reuniune.

Adunarea hotărăște, ca Reuniunea să se înscrie ca membră ordinară la Uniunea femeilor române din Ungaria.

Își exprimă condoleanțele pentru pierderea veneratului nostru fruntaș și zelosului ei sprijinitor, Dr. Nicolae Oncu, prin ridicare în picioare.

Stabilindu-se bugetul pe anul 1914, dna președintă mulțamește Preasf. Sale de binevoitorul său sprijin, precum și membrilor și membrilor prezenți.

Preasf. Sa ia din nou cuvântul, aducând cele mai mari elogii dneilor, cari fac parte din Reuniune. Bărbatul de încredere al Reuniunii deasemenea mulțamește Preasf. Sale, ca patronului Reuniunii, pentru participare, încheiându-se astfel adunarea.

Nagy Jenő,

specialist pentru dinți artificiali fără pod

CLUJ—KOLOZSVAR

(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)

Pune dinți și cu plătiri în rate favorabile,

Ordinează ziua întreagă.

(87-)

Telegrame primite noaptea.

Importante consfătuiri în Petersburg.

Berlin, 16 Martie. — „Lokalanzeiger” anunță din Petersburg că în palatul Tauria a avut loc cu aprobarea țarului o consfătuire intimă, la care au luat parte afară de 65 membri ai dumei, primul ministru Goremkyn și ministrul de război Suchomlinov. Primul ministru a accentuat necesitatea înțelegerii depline între guvern și reprezentanța poporului. Ministrul de război și cel de externe au făcut cunoscută situația externă, apoi s'a ceit o declarație a guvernului, a cărui text se ține în secretul cel mai mare, dar se afirmă că n'ar fi războinic. În această declarație se accentuează necesitatea dezvoltării armatei la cel mai înalt grad de perfecțiune, chiar în interesul păcii.

„Berliner Tageblatt” e informat din partea corespondentului său din Petersburg, că în consfătuirea secretă de Sâmbătă a fost vorba de sporirea rezervei de aur, de rezerva de război și de sporirea flotei.

Londra, 16 Martie. — După o telegramă din Petersburg ministrul de război al Rusiei a cerut urcarea contingentului armatei la 1,600,000 soldați, ceea ce va reclama o cheltuială de 460—500 milioane ruble. Suma aceasta se va plăti în decurs de 3 ani.

Mobilizarea Rusiei la granița României.

Iași, 16 Martie. — *Călători veniți din Basarabia afirmă, că dealungul Prutului Rusia face pregătiri militare neobișnuite. La granița română precum și la nord în preajma Bucovinei grănicerii au primit însemnate întăriri constatatoare din numeroase trupe de cazaci. Peste tot se lucrează cu febrilitate; dealungul graniței s'a așezat o puternică rețea de telefon.*

Amânarea camerei austriace.

Viena, 16 Martie. — Nici ultima sfortare de a-i împăca pe Germanii și Cehii din Boemia n'a adus la rezultat. Partidele cehe au refuzat proiectul de compromis în ședința comună ce a avut loc ieri în Praga. Azi înainte de amiază a avut loc în parlamentul din Viena o nouă conferință, care însă a fost numai formală.

Azi după amiază a fost publicat autograful M. Sale monarhului, prin care camera austriacă a fost amânată. După cum se anunță din cercurile guvernamentale camera nu va mai fi convocată până în Noemvrie.

Garda parlamentară nu va fi reorganizată.

Budapesta, 16 Martie. — „Magyar Távirat Iróda” e autorizat din loc competent să desmintă diferitele știri lansate de ziarele opoziționiste maghiare privitor la reorganizarea gărzii parlamentare. Adevărul e că toți ofițerii din serviciul gărzii parlamentare vor fi retrimiși la trupele lor. Toate celelalte știri sunt pure combinații neintemeiate.

Adunarea demonstrativă împotriva monarhiei.

Petersburg, 16 Martie. — Aci a avut loc azi o mare adunare populară la care au luat parte afară de membrii ligei rusești, reprezentanții societăților slave și mulți membri ai dumei rusești. Adunarea a fost presidată de contele Bobrinsky, care a ținut un discurs lung despre aspirarea Românilor, Sârbilor și Rutenilor și despre sentința tribunalului din Sighetul-Marmației în procesul Rutenilor schizmatici. Adunarea s'a dizolvat între strigăte demonstrative la adresa monarhiei austro-ungare și cântându-se imnul rusesc.

Comandantul suprem al armatei albaneze.

Amsterdam, 16 Martie. — Aci a sosit știrea telegrafică că Essad pașa a fost numit comandant suprem asupra forțelor armate ale noului stat albanez.

INFORMAȚIUNI

O sinucidere.

Roma, 14 Martie.

A venit din alt oraș, s'a plimbat două zile pe stradele orașului nostru, și în după amiază aceea, s'a dus într-o grădină publică puțin frecventată la acea oră, și s'a împușcat.

Un gardist, din întâmplare, a descoperit cadavrul pe o alee laterală și a dat alarma: un doctor adus în grabă împreună cu autoritățile, a constatat moartea provenită de un glonț de revolver care a pătruns în craniu prin tâmpla dreaptă și a ieșit prin stânga împreună cu oase și cu creier, — iar autoritățile au găsit în buzunarul sinucigașului numai un petec de hârtie pe care era scris cu creionul numele său și adresa, și rugăminte de a se anunța familia.

Întâmplarea aceasta, va face subiectul unui fapt divers în gazete și publicul citindu-l, o parte va exclama repede: „prostul”; alta va medita puțin, copleșită de misterul în care pentru moment se învâluie această simplă tragedie. Mâne se vor afla cauzele acestei desperate hotărâri, iar poimâne, sau cel mai târziu peste trei zile, totul se va uita.

O existență curmată în floarea vieții, un individ mai puțin! Ah! și cui, ce-i pasă? Vor plânge câteva persoane: o mamă, o soră, o iubită; vor plânge o lună, două, apoi, totul se va uita; încetul cu încetul vremea va vindeca rănilor sufletești ale celor rămași, și din cel dus, numai o amintire va mai rămânea, o amintire care numai în anume circumstanțe se va deștepta.

Dar el, el cel dus?

O sinucidere, curmarea vieții, nu este un lucru banal; ba ceva mai mult, nu este nici un fapt care ar aduce după el, sinucigașului, epitetul de „prost”.

Când o persoană a ajuns la hotărârea extremă că „nu se mai poate”; când a umblat două zile cu revolverul încărcat în buzunar; când s'a uitat de mai multe ori în gura neagră a țevei din care va țâșni glonțul ucigător; când, în sfârșit, a pornit pe strada care-l va duce la locul hotărât de el, ducând în gândul său noianul de amintiri ce se răscolesc în minte în momentele acelea, ducând în gândul său hotărârea sinistră a sfârșitului violent, un asemenea individ, care pășeste cu atâta siguranță curajoasă spre moarte, duce cu el puterea sufletească eroică, asemănătoare aceleia a soldatului care se aruncă orbește în fața inamicului... și poate mai puternică este, căci la el, nu mai este nici uitarea de pericol, nici îndârjirea ce o dă inamicul armat, nici sacrificiul pentru patrie. La el, curmarea vieții este rușerea pentru veci a or căror simțăminte, a or căror vanități, a or căror speranțe.

De viață, dese ori ne ține legați un nimic, o amintire, un regret, o iluzie, o speranță. Firea noastră este astfel plămădită, că existența aici pe pământ, nu este deseori legată de o subredă speranță. Una? Nu, sute și sute de subrede speranțe, ne amăgesc, ne furnizează mai mulți „poate”, mai mulți „mâne”, cari ne mențin în viață.

Dar când ai ajuns la finalul „nu se mai poate”, când ai chibzuit și ai ajuns la această hotărâre, când ai putut să te scuturi de toate înșelăciunile sufletești și ai ridicat pistolul la tâmplă... oh, atunci nu aruncați o insultă celui ce a fost o personalitate până adineauri, celui ce a fost un erou în ultimele zile ale vieții lui.

În minte îmi revine sinuciderea prințului Windischgraetz, întâmplată anul trecut cam prin vremea aceasta în împrejurimile Romei. Exact în aceleași condițiuni s'a petrecut ca și cea de azi, cu deosebire că acela era un prinț, iar acesta un simplu cetățean. Și îmi revine în minte locul pe care m'am dus să-l văd, unde s'a împușcat prințul.

În iarba naltă, se mai cunoștea urma corpului lui căzut acolo, sub un laur; o cruce făcută din două bețe și câteva flori puse acolo de mâna unei simțitoare țarance, aminteau că cel căzut a fost creștin. Deasupra, bolta albastră se întindea orbitoare de lumină cât vezi cu ochii; în lături, campania romana, verde, acoperită de iarba cea nouă; în zare, munții Albașio pe cari strălucesc ca sifiduri orășelele. Și peste tot o liniște sfântă de moarte, o pace înfiorătoare care apasă grea peste câmpie, peste lauri, peste mormintele latine lângă cari și-a curmat firul vieții.

„Și atunci, ca și acum, m'am gândit la țaria sufletească a celor ce au curajul să renunțe la viață, după o chibzuire de câteva zile...”

I. T. Alian.

Arad, 16 Martie 1914.

Mersul vremii. Institutul meteorologic anunță: vreme schimbăcioasă, în unele locuri ploi.

Prognostic telegrafic: vreme moale, ploi.

Temperatura la amiază a fost: 9.2 C.

A. D. Xenopol ales la Academia științelor morale în Franța — Domnul A. D. Xenopol, ilustrul profesor dela universitatea din Iași, a fost ales ca asociat străin la Academia științelor morale și politice din Franța.

De Max la București. Ziarele bucureștene aduc știrea, că marele actor *De Max*, de origine română, care de multă vreme trăiește la Paris, va juca în luna Martie pe scena Teatrului Național din București, în patru seri consecutive. El va interpreta în limba română rolul „Davidului” din „Cocoșul Negru” al dlui *Victor Etimiu*.

D. Brătescu-Voinesti, directorul general al teatrelor din România a fost numit în postul de al doilea director al Camerei deputaților.

O conferință asupra poeziei românești la Florența. Ziarele din Florența publică lungi și scurte comunicări de seamă asupra conferinței pe care a ținut-o în sala Lyceum din localitate dna *Zoe Tomellini* născută *Gârbea*, vorbind despre „Literatura română”. Conferința a fost mult gustată și aplaudată de numerosul auditor.

Sedința Academiei Române. Sâmbătă dimineața stinsul profesor d. Dr. G. Marinescu, a ținut la Academia Română în fața unui numeros auditor — o foarte interesantă comunicare tratând despre: *Autoscopie, automatism și somnambulism*.

Ce este autoscopia? Exteriorizarea propriei noastre imagini — chestiunea a dat naștere la discuții foarte mari fără a se fi putut stabili definitiv cauzele acestei afecțiuni.

Fenomenul autoscopiei se vede mai ales la persoanele sensibile, cari au o țară și imaginea produsă e aproape identică. Imaginea apare la o distanță de 1—3 metri.

Autoscopia e un fenomen deosebit de halucinație. Imaginea se localizează în partea inferioară a creierului ca un rezid și rămâne acolo făcând asociațiuni de idei mai complexe.

Cu privire la automatism savantul profesor zice: Conștiința are un câmp de activitate cu totul restrâns. Facultățile noastre conștiente neputând imagina prelungiți și numeroși trec acest rest stărei de subconștientă. Această stare face ca să reacționăm în chip automat.

Conferențiarul vorbește despre automatism cerebral, despre automatism ambulatoriu — citând numeroase exemple din literatură și psihologie.

Eminentul profesor vorbește apoi de somnambulism, de automatism ambulatoriu.

Fenomenul este iarăși o stare de subconștientă.

Henri Poincaré în lucrarea sa „Science et methode” a rezolvit multe din probleme fiind în stare de subconștientă.

Marele Shakespeare în drama „Macbeth” analizează admirabil somnambulismul.

D. profesor Dr. Marinescu, încheie importanta sa comunicare, arătând că deși încă obscură — chestiunea pare a arăta o latură luminoasă pentru viitor.

Ofițerii ruși nu pot părăsi țara. Ziarul „Novoje Vremja” din Petersburg publică un ordin al ministerului de război, prin care interzice tuturor ofițerilor călătoria în străinătate, dar prevede că în caz excepțional și de boală, ministrul, singurul în drept va acorda permisiuni speciale.

Inundații. Din Deva ni se anunță că Murășul a ieșit din matcă, inundând părțile marginale ale orașului și toată câmpia din împrejurimi. De asemenea au sosit știri despre inundație și din satele de pe malul Murășului.

Din Sighetul-Marmației ni se scrie că apa Tisei e în descreștere. Mai mult au suferit locurile comune de pe malul Tisei. În multe locuri râul și-a schimbat albia.

Noui acte de binefacere ale băncii „Victoria” din Arad. După frumosul dar făcut culturii românești, despre care s'a scris la loc de frunte în acest ziar, după atâtea alte generoase acte de filantropie, Institutul de credit și economie „Victoria”, în semn de recunoștință față de marea ei clientelă străină și ca un superior răspuns

șovinismului maghiar, a făcut în adunarea generală ținută de curând următoarele contribuții pentru diferite societăți străine din Arad:

Soc. Crucea-roșie din Arad 200 cor., Soc. Crucea-albă 100, Fondului de ajutorare a Reun. inv. magh. din Arad 50, Reun. inv. din provincie 50, Reun. de binefacere a fem. israelite 100, Aradi népkonyha 50, La fondul orfanilor 100, La fondul notarial 100, La fondul notarial de pensii din com. Arad 100, Școalei de surdo-muți 100, Asilului de bătrâni 100, Reun. pentru ajutorarea copiilor săraci 100, Fondului de pensii al polițiștilor și al pompierilor 100, Chewra Kadischa 50, Reun. de ajutorare a elevilor dela școala comercială din Arad 200, pentru copii săraci dela școala din Șega 50, pentru copiii săraci dela școala din strada Csutora 50, Reun. de cântări „Gutenberg” 50, Reun. de patronaj 200, Societății de luptă contra tuberculozei 100, Reun. fem. de binefacere 100, Reun. meseriașilor 100, Reun. de ajutorare a tinerimii dela școala superioară din Arad 100, Soc. de ajutorare a tinerimii dela gimn. sup. din Arad 100, Reun. de ajutorare a elevilor dela școala meseriei de lemn și de metal 100, parohiei gr.-or. sârbești 100, Reun. de ajutorare a ziaristilor maghiari din Arad 100 cor.

Caz de moarte. Subscriși cu inima frântă de durere, aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, pieteniilor și cunoscuților, că iubitul și în veci neuitatul nostru tată, socru și unchiu **Alexandru Moldovan** fost episcop bisericesc, după grele și îndelungate suferințe și-a dat sufletul în mâinile Creatorului Dumnezeu în 2/15 Martie a. c., în al 80-lea an de viață.

Rămășițele pământești ale defunctului se vor depune spre vecinică odihnă Martii în 4/17 Martie la orele 3 p. m., dela locuința decedatului din Str. Kossuth Nr. 44, în grădina familiară din cimiterul mare.

Odihnească în pace!

Arad, la 2/15 Martie 1914. Iosif Moldovan dir. școlar și soția Elena Moldovan cu fiii lor, Cornelia Moldovan m. Dr. Iacob. Dr. Lazar Iacob profesor de sfta teologie, Remus Moldovan funcționar de bancă, Sabin Moldovan, Zoia și Caius Iacob nepoți și strănepoți, Iuliu Moldovan inginer silvic, Iuliana Moldovan și Maria Moldovan măr. Vancu fiu și fiice. Ioan Vancu inv. pensionat ginere.

P. S. Din cauze neprăvăzute înmormântarea s'a amânat pe Miercuri la orele 10 a. m.

Semne bune în comuna Filea. Primitiv următoarele:

În timpul din urmă a început în comuna Filea (comitatul Murăș-Turda.) un curent sănătos. Țăranii încep să cetească românește și încep să se intereseze serios de viața noastră națională. Vre-o 10 țărani sunt abonați la foile populare din Sibiu și Orăștie.

Mare merit în aceasta are preotul din loc, care nu uită prilej să se intereseze de poporul pe care-l păstorește.

Un actor moștenește 7 milioane. Un actor american, care este idealul „junc-prim”, James Hackett, a moștenit zilele trecute 7 milioane și jumătate, în următoarele dramatice împrejurări: Hackett avea o nepoată milionară, dna Mimie Trowbridge, care-l ura din pricina unei certe de familie.

Făcându-și testamentul nepoata și-a lăsat toată averea bărbatului ei. Însă bărbatul a murit înaintea nevestei. Prin urmare, cel mai direct moștenitor era actorul Hackett. Atunci, Mimie Trowbridge chemă pe mai mulți oameni de legi și îi consultă cum ar putea să evite ca moștenirea să revie unchiului ei. La un moment dat ea a avut intențiunea să doneze averea pentru niște opere de binefacere, dar — și aci e partea dramatică — Mimie Trowbridge fu lovită brusc de o amnezie, astfel că nu mai posedă capacitatea de a testa. După câteva zile murii și astfel actorul Hackett intră în stăpânirea celor 7 milioane și jumătate.

Testamentul unui ofițer aviator. Căpitanul aviator francez Denis de Lagarde, care a murit în condițiuni atât de tragice la aerodromul dela Villacoublay, a lăsat un testament scris cu câteva zile înainte de fatala zi:

„Eu las Societății prezidată de dna Grancher, pentru asistența copiilor tuberculoși, suma de 50.000 lei dacă voi muri înainte de a fi însurat”.

Iarăș sufragetele. Sufragetele engleze au dat foc depozitului comunal de fânături din Nokingham, distrugându-l. Pagubele sunt foarte mari.

Alianța secretă între Grecia, Serbia și Muntenegru. Din Sofia se anunță: „Cambana” publică textul tratatului secret încheiat între Serbia, Grecia și Muntenegru, despre care spune că îl are din cea mai pozitivă sursă și garantează autenticitatea.

Iată ce cuprinde acel tratat:

1. Cele trei state se obligă să respecte tratatul dela București.

2. Dacă vre-unul din cele trei state va fi atacat, celelalte două sunt datoare să-i vină imediat în ajutor.

3. Până în timp de trei ani cele trei aliate trebuie să-și sporească armata, și anume: Serbia la 450,000 oameni, Grecia la 380,000 oameni și Muntenegru la 30,000.

4. În caz de război cu Bulgaria, aceasta va fi împărțită între aliate, cari vor lua două treimi din Bulgaria, iar restul va reveni României.

Serbia va lua o porțiune din Salonic.

5. Serbia și Grecia se obligă să aranjeze între ele chestiunile bisericești și școlare.

6. Cele trei state vor avea o politică comună față de Albania.

7. Statele-majore ale celor trei aliate vor fi neîntrerupt în comunicație.

8. Tratatul este valabil pe timp de 10 ani.

Caz de moarte. **Dimitrie Stoian** învățător gr.-or. rom. originar din Semeac (citt Cenad) după un morb greu și îndelungat, în 12 Martie a. c. a încetat din viață în spitalul alienaților din Oradea-mare.

Odihnească în pace!

— **Dr. Dionisie Roman și soția Elisabeta născ. Bohățiel de Glod** cu cea mai adâncă durere aduc la cunoștința tuturor consăngenilor, amicilor și cunoscuților, că după un scurt dar greu morb, fetița lor **Elisabeta Maria** în etate de 2 ani și jum. și-a dat blândul suflet în mâna Atotputernicului Dumnezeu lăsând aici cele pământești, cari s'au așezat în cimiterul bisericești gr.-or. din Mediaș la 14 c.

Un atașat comercial al Franței despre România. În raportul său, d. Lefeuve-Meaulle, atașat comercial al Franței în Orient, care a vizitat România anul trecut, zice că al doilea izvor de bogăție din țara românească e extraordinara fecunditate a terenurilor petrolifere.

Nu trebuie considerat, zice el, că fără de leac pierderea parțială a capitalurilor importate în România și cheltuite în operațiuni speculative. Aceste pierderi vor fi repede și ușor acoperite, deoarece punga tuturor națiunilor rămâne larg deschisă exploatațiunii șantierele petrolifere românești. Autorul zice că s'ar teme mai mult de excesul contrariu și că guvernul țării să fie silit mai curând sau mai târziu să apere țara în contra năvălirii capitalurilor străine.

În ceea ce privește comerțul României, raportul dlui Lefeuve-Meaulle constată că Franța ocupă un rang inferior, și autorul dă concetăenilor săi următoarele sfaturi: ar trebui să conștințim în România credite cu termen mai lungi, cum fac rivalii noștri, să studiem gusturile cumpărătorilor români, și să schimbăm metodele noastre de publicitate.

Încheind raportul său, d. Lefeuve-Meaulle declară că energia franceză care a început să se redestepte, trebuie să se ocupe a restabili vechea influență franceză pe piața românească, care prin simpatiile sale e cât se poate bine dispusă a primi bine tot ce vine din Franța.

Mulțumită publică. Cu ocazia concertului din 26 Februarie a. c. al reuniunii române de cântări „Hilaria” din Oradea-mare și-au rescumpărat biletele, respective au suprasolvit următorii dñi și dne:

Ilustr. Sa Dr. Demetriu Radu episcop 36 cor. Magn. Sa Antoniu Mocsonyi de Foen mare propr. Bulci, Emeric Vajna mare propr. Zsaka câte 30 cor., Dr. Vasile Bian medic Buzău, Dr. Ioan Ciordas director de bancă Beiuș, Dr. Alexandru Maria adv. Lipova, Magu. Sa

Gavril Rednic deputat dietal, Gavril Maros secretar finanț., „Albina” inst. de credit Sibiu câte 20 cor., Dr. Ioan Pelle avocat 12 coroane.

Parteniu Cosma director de bancă Sibiu, Dr. Teodor Burdan avocat Beiuș, Nicolae Rocsin protopop Méhkerék, Augustin Clintoc notar Oláh-Medgyes, Iosif Moldovan preot Urgeteg, Dr. Andrei Ille avocat Tinca, Dr. Coriolan Pap director de bancă, Magn. Sa Samuil Ciceronescu canonic, Aloizlu Nyisztor protopretor pens. Dr. Aurel Lazar avocat, Andrei Horváth protopop, Govrik Ákos inginer, Magn. Sa Vasile Mangra vicar episcopesc, Magn. Sa Alfred cavalier de Wertheimstein mare proprietar, dna Nora Leményi m. Rozvány, Iosif Diamandi primcontabil de bancă, Dr. Nicolae Popovici medic câte 10 coroane.

Ludovic Bárdosy proprietar Piskolt, Georgiu Dudulescu preot Nyárszeg, dna Mihai Lucaș Șiria, Dr. Alexandru Rákoczi-Filep avocat Sătmár, Dr. Victor Mercea avocat Buzias, Mochlu Vancea preot Pellárthida, Silviu Suci secretar ministerial pens., Dr. Nicolau Regman secretar consistorial, Dr. Savu Marta avocat, dna vâd. Aurelia Vulcan, Magn. Sa Dr. Florian Stan canonic, N. N. câte 6 coroane.

Petru Ionașiu secretar domn. Arad, Ignatie Szabó protopop N-Léta, Vasile Papp preot F-Topa, Sever Selăgian proprietar Holód, Iosif Nagy preot Rojt, Magn. Sa Ilie Stan canonic, Ioan Comanici inginer silvic câte 5 coroane.

Ioan Papp protopop Holód, Pantelle Bugarin învățător Tasádfő, Augustin Târziu protopop Kerülös, D. Tecla Ciura Papfalva, Teodor Bogye proprietar Váradpósa, Ioan Nuțiu oficiant la tren, Nicolae Szabó maior-dom episcopesc câte 4 coroane, George Muntean locotentent 3 coroane.

Alexandru Vacarescu proprietar Holód, Dr. Silviu Păscuțiu avocat Borosineu, Victor Ciuca preot Hajó, Dr. George Muresan medic Beiuș, Dr. Aurel Isac avocat Cluj, dna Elena Kocsis Aleșd, Ștefan Pet preot Apáti, dna Ioan Papp Kisürögd, Aurel Albu preot Cséffa, Dr. Moise Koos avocat Salonta, Eugen Feier candidat de avocat Borosineu, Magn. Sa Nicolae Logoschan vice-colonel, Nicolae Zigre avocat, Dr. Traian Pascuțiu inginer, Paul Szilágyi, Gheorghe Tușure referent consistorial, Petru Tămăian preot, Dr. George Miculas preot, Dr. Ladislau Blegye candidat de avocat, Dr. Vasile Maior medic, dna vâd. Aug. Egrý câte 2 cor.

Georgiu Onciu preot Szurdok, Petru Cipou preot, Eies Mór, Iosif Tărău preot Săcădat, George Pirtea preot M.-Peterd, familia Vasca Hunorok, Dr. Gavril Ossian avocat Baia-mare, Eugen Sibilian cassar de bancă Tinca, Vasile Bodor preot Szakál, Dr. Silviu Maior avocat M. Lápos, Dr. Ioan Gábor medic, Aug. Magyar preot, Georgiu Papp preot, Alexandru Dițiu preot, Dr. Grigorie Papp secretar episcopesc, Dr. Demetriu Mangra avocat, Dr. Gavril Gerlan asesor consistorial, Dr. Emil Coza oficiant la poșta câte 1 cor.

Rugăm maritiminoșii donatori, precum și pe toți aceia, cari au contribuit la succesul frumos ce l'am avut, să binevoiască a primi și pe această cale mulțumirile noastre sincere.

Oradea-mare, la 14 Martie 1914.

Pentru comitet:

Dr. Teodor Popa,
președinte.

Ioan Pap,
cassar.

Marcel L. Jourca,
secretar.

x **Trăsuri pentru copil, trăsuri de mână, scaune pentru copil, foarte ieftine la firma Hegedius.** (He 1891).

x **Ghete pentru serate, în culoare roșie, albastră, rosă și albă. Ghete de piele și de lac, modrene, la Weinberger János în Arad.**

x **În atențiunea bolnavilor! Balsamul Mittelmann pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuierea scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. Prețul 2 coroane. Pregătește și expediază: Eugen Mittelmann, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhid-u. (Ml 1621)**

x **Haltenberg Béla, Kassa, fond. în 1810.** Cea mai veche vopsitorie, curățitorie chimică și spălătorie cu aburi în Ungaria. Lucrează frumos, curat și elegant. În cazuri de doliu vopseste haine imediat. Zilnic spală și curătește câte 24 mii de gulere pentru provincie.

Comandele din provincie să se adreseze direct la firma: **Haltenberg Béla, prăvălie principală, Kassa (Cășovia).** (Ha 1622)

ECONOMIA

Bursa de cereale din Budapesta.
(După 50 kgr.)

— 16 Martie.

Grâu pe Aprilie	12.43
Grâu pe Maiu	12.30
Grâu pe Octomvrie	11.19
Secară pe Aprilie	9.50
Secară pe Octomvrie	8.60
Ovăs pe Aprilie	7.60
Ovăs pe Octomvrie	7.71
Porumb pe Maiu	6.70

Ultima oră.

TELEGRAME PRIMITE LA 1 NOAPTEA.

Un atentat senzațional în Paris.

Paris, 16 Martie. Mama ministrului de finanțe Cailleaux s'a dus azi în red. ziarului „Le Figaro” și a tras câteva focuri de revolver asupra directorului Calmet.

Ziarul duce de 7 săptămâni o vehementă campanie împotriva ministrului Cailleaux.

Directorul lui „Le Figaro” a fost grav rănit. Faptul acesta a produs o enormă senzație.

Principii români la Petersburg.

București, 16 Martie. Principele Ferdinand al României va pleca Jol însoțit de principesa Maria la Berlin, de unde împreună cu prințul Carol vor călători la Petersburg.

POSTA REDACTIEI.

Semper. Reproducem chiar cuvintele D-tale: „Nu s'ar putea rezolvi aceste chestii personale după culise, nu în fața lumii? Aceste divergențe nu interesează publicul și e o crimă a sili pe alții să asiste la dezvoltarea unor evenimente fără interes”. Dumnezeu ai dreptate. Dar atunci pentru ce vrei să așezi un nou vraf de așchii pe foc? Dă-i pace și să-ți vezi de treabă. Nu-l artă a vorbi bine, ci a face — bine.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Mulțumită publică.

Prin aceasta mulțumesc în numele meu și a rudeniilor, tuturor, cari din prilejul răposării și înmormântării iubitului meu soț

IOAN ZAICU

pictor academic

prin exprimarea condoleanțelor și participare la înmormântare au contribuit la alinarea durerii mele.

Timișoara, 16 Martie 1914.

Văd. Vioara Zaicu născ. Ruga.

(Za 1951)

Caut un candidat

cu practică, manieră bună și cultură socială. Recer cunoașterea limbilor română, maghiară și germană în scris și vorbă.

Dr. VICTOR HOTĂRAN.
advocat.

(Ho 1946—2)

Arad, strada Karolina 7.

Bătăturile,

scortoșenia pielii, arciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”
1 sticlă 1 cor., francată
1 coroață 40 fl., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÖRÖK, Budapesta, Kl:ály-u. 12 și la progătitor: Dr. E. FLESCN, farmacie la „COROANĂ” la Győr.

VIȚĂ AMERICANĂ ALTOITĂ

He 1429

precum și viță americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. CASPARI

(Nagyküküllő vm.) Mediaș. — Medgyes. Serviciu conștiințios. Soluri garantate. Catalogul se trimite la cerere gratis și franco. În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în scris sau verbal dela dnii proprietari cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere ce o pot avea în firma de mai sus.

Pruni bosnieci

„Regina Balcanilor”, —
„Regina Bosniei” și —
„Țarul Dușan”.

ultol puternici, de doi-trei ani. încercați în Bosnia, varietățile cele mai nobile și cu poamele cele mai mari, oferă

Savo T. Kojdici

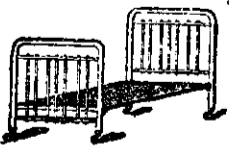
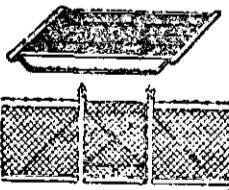
în Brčko (Bosnia).

Cunoscutul meu stabiliment de pruni și școala mea de pruni se găsește în cel mai splendid ținut cu pruniște din Bosnia. Premiat cu prima diplomă a guvernului țării bosniac-herțegovinean, precum și la expoziția din 1896 dela Budapesta, în 1898 la Viena cu medalia de argint, în 1900 la expoziția universală din Paris, în 1910 cu medalia de aur în Serajevo, și în 1912 în Brčko.

50 bucăți, ultol puternici, pe ales, de 3 ani cor. 50 ambalaj franco, gara Brčko (Bosnia)

Prune fine uscate în lăzi de câte 5 chlgr. cor. 6.— dela Brčko.

(Ko 1841—20)

Lo 1787

Lőrincz urmașul **Petru** lui

cumpănar, lăcătuș pentru clădiri și pentru lucrări de artă, maestru de mobile de fier, de aramă și matrațe de sârmă

CLUJ (Kolozsvár) Hosszu-utca nrul 26.

Execută cele mai precise cumpene zecimale, centimale, cântare cu pod și balanță, apoi mobile de fer și de aramă.

Oferă matrațe de sârmă cu cadru de lemn executate în atelierul propriu în orice mărime.

Primește spre executare totfelul de lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai convenabile.

S'a ieftinit cafeaua ATLANTICA

IMPORT DE CAFEA ȘI TEA
ARAD, bulev. Andrássy nr. 20.
(A 1937)

MINISTERUL FINANTELOR

Direcțiunea Contabilității Generale a Statului
și a Datoriei Publice.
Datoria Publică.

Nr. 184345

din 21 Februarie 1914

PUBLICAȚIUNE

A 47-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4%, amortibilă din 1891, împrumutul de Lei 45.000.000, se va efectua în ziua de 19 Martie (1 Aprilie) 1914, ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului Finanțelor, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri în valoare nominală de Lei 475.000 în proporția următoare:

24	titluri à	5000 lei	120.000 lei
57	„	2500 „	142.500 „
142	„	1000 „	142.000 „
141	„	500 „	70.000 „

364 titluri p. o valoare nom. de 475.000

Publicul este rugat a asista la tragere.

Directorul Comptabilității Gen.
a Statului și a Datoriei Publice.
D. Petrovici.

In atențiunea publicului din localitate și din provincie.

VARGA GYÖRGY

maestru de cuptoare

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Hid nrul 19.

In marele său magazin se pre-
gătește cele mai frumoase ::

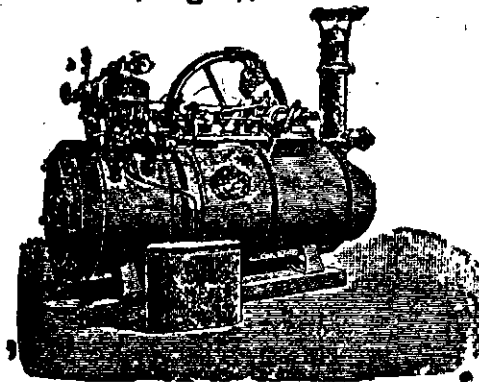
cuptoare de olane samotte

cu prețuri moderate, atât pentru
localitate cât și pentru provincie.

Reparările se execută cu prețuri
moderate. (Va 820)

Pollák Gyula, faur de cazane

Seghedin (Szeged), Feltámadás-utca 1. :: Telefon: 394.

Atrage atențiunea on. proprietari de mașini de treccat și de cazane și aduce la cunoștință că și-a mărit și provăzut cu excelente puteri de muncă

stabilimentul de fabricare de cazane,

se găsește în plăcuta poziție de a executa cu specialitate și grabnic orice lucrare în această branșă, execută casse pentru bani și repară pereți de țevi precum și execută pereți de cazane, locomobile, și reformări de locomobile.

Pentru executarea lucrărilor mai mari merg pe cheltuiala mea la fața locului. **Execuție excelentă. Prețuri moderate.**

Po 1460 Se primesc doi învățacei.

TELEFON 387.

TELEFON 387

BRAUN N. ANTAL

ARAD, Boros Béni-tér 7. (Casa proprie)

Recomandă depozitul său bogat asortat cu

văpseli și material pentru zidit

În atenția domnilor cari voesc să zidească. Atrage atenția mai departe asupra varului de prima calitate, *cement, țiglă, țevi de beton, praf de piatră, împletituri de trestie, table de cement pentru pavaj.* — Productele fabricii sale de ghips din Baia de Criș le ține acuma în depozit desfăcându-le cu prețuri foarte ieftine. — Cere sprijinul On. public.

(Ba 1914-10)

Cu stimă: **BRAUN N. ANTAL.**

Mihályi Béla

pictor pentru biserici

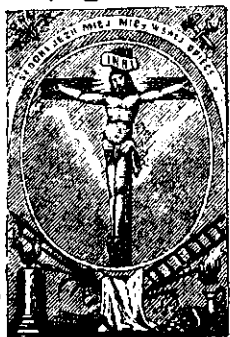
UNGVAR, Képezde-utca 2 sz.

Ca autor expert al picturii bisericesti greco-orientale și gr. catolice îndrăsnesc a ruga sprijinul on. dni preoți gr. orientali și gr. catolici.

EXECUT:

pictarea modernă a internelor bisericilor, în stil simplu și decorat, tablouri pentru cerimi și pereți, executate excelent. — Toffelul de picturi bisericesti, și anume:

icoane pentru iconostase, altare, jertfelnice, cruci și pentru prapori, executate pe mătase și pânză, plascente și crucifixe pictate în mod artistic.

Anticipez de pe acum mulțumitele mele pentru binevoitorul sprijin al on. dni preoți.

Mi 1237

Crucifixe

pentru drumuri și câmpii, din material bun, tinichea zincuită, — pictate cu uleiuri durabile și cu inscripție și cuie

înălțimea	100 cm.	136 cm.	160 cm.	180 cm.
departarea între brațe	85 cm.	120 cm.	130 cm.	140 cm.
Prețul	30 cor.	40 cor.	60 cor.	70 cor.

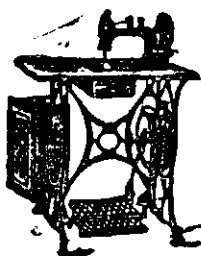
Am o mulțime de scrisori de recunoștință. — Planuri gratis. — Mergerea la fața locului o fac pe cheltuiala proprie. —

Ci 1589

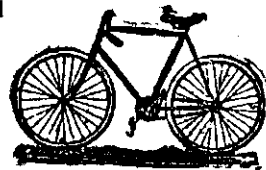
CZIGER LÁSZLÓ

maiestru dipl. pentru instalațiuni de electricitate și gaz încălțușer și mașinist-electrician

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Teleki nr. 1

Execută toffelul de lucrări electrice, optice și de încălțușerie, și anume: ferării pentru clădiri, garduri pentru monumente, vetre de fer, uși de fer, rolete de fer pentru prăvălii, mașini de cusut, mașini de scris, biciclete, reparare de gramofone și instalațiuni electrice, străformări de mașini cu aburi și motoare în locomobile.

Magazin permanent de mașini de cusut și accesorii, precum și garnituri de îmblătit. Serviciu prompt, lucru excelent, prețuri ieftine.

NOUĂ prăvălie de instrumente muzicale!

PULTER VENCEL

fabricant de instrumente muzicale

Marosvásárhely, Deák Ferenc-u. 7.

(Lângă Palatul Cultural).

Depozit bogat și foarte bine sortat de VIOLINI noi și vechi și pentru școală, CITERĂ și clarinete, INSTRUMENTE DE SUFLAT, harmonice și părți de instrumente etc etc GRAMOFOANE și PLĂCI în asortiment bogat. CORZI (strune) din străinătate cu ton curat pe lângă garanță. — Reparaturile se execută prompt și conștiințios.

(Pu 1847)

Spiritul de reumă

este cel mai sigur mijloc de frecat contra durerilor provenite din podagră, ischias, reumă și toffelul de răceli. — După câteva frecări durerile membrelor suferinde încetează definitiv. Are efect sigur și la boale învechite și neglijate.

MODUL DE INTREBUINȚARE:

Dimineața la sculare și seara la culcare locurile suferinde să se frece îndelung cu puțin spirit de reumă. După frecare partea suferindă să se învalue cu o haină caldă.

Prețul unei sticle 1 cor.

Sa 572

Preparator:

F. Sándor Zoltán

farmacie la „Inger” — Erdőszentgyörgy.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

CONCORDIA

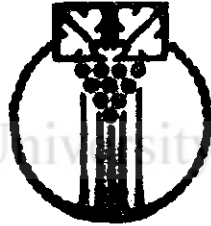
TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1/a.

TELEFON
NR. 750.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Executare
promptă.

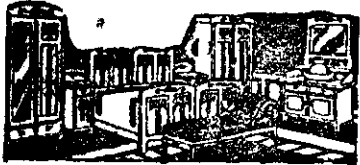
Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Prețuri
moderate.

ve 885-60

VERES FERENCZ

atelier de măsurit cu putere motorică pentru zidiri și mobile
DEJ — (DEÉS) str. Ludovic Kossuth, nr. 63.

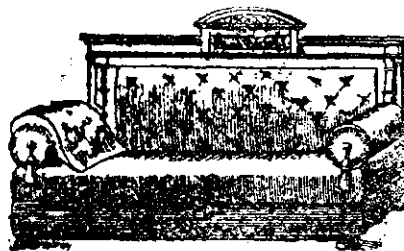
Magazin de mobile pentru prân-
 zitoare, dormitoare și salcane.
 icoane oglinzi, covoare și ...

Execută totfelul de lucrări pentru zidiri, mobile și orice
 lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai moderate,
 din material excelent și uscat.

KOHN HENRIK

tapețier și decorator

Timișoara-Iosefin (Temesvár-Józsefváros) str. Bonnacsz 12.

Ko 1565

Execută și reparaază totfelul de lucrări de tapețerie și decoratorie; ține în depozit mobile excelente precum stofe covoare, ruzi de aramă, oglinzi și icoane; mare asortiment de canapele și garnituri engleze executate în atelierul propriu.

Execuție excelentă. — Serviciu prompt. — Prețuri ieftine.

„Vulkán” fântâni cu lanț

recunoscute ca cele mai excelente dintre toate fabricațiile de acest fel de până acum.

De vânzare exclusiv la fabricantul

IOSIF MARKUCZ

atelier industrial de lăcătușerie

Oradea-mare (Hagyvárad), strada Academiei nr. 1.

:: Catalog de prețuri franco. ::

Cine voește să cumpere

INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într-adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SZATMAR) Deák-tér.

— (În casa lui Keresztes András). —

Ține în magazinul său de ghete bogat asortat numai ghete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuției dragăse sunt neintrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghete și cioboate după măsură.

Dacă comandați ceva

ori cereți prospecte dela cei ce inserează anunturi în ziarul nostru, vă rugăm

să vă referiți la ziarul nostru.

In atențiunea concetățenilor!

Marea Hală Centrală ARAD,

bulevardul József-főherczeg ut numărul 1.
 Vis-à-vis cu palatul primăriei. (Palatul casei de păstrare „Victoria”)

este cel mai ieftin isvor de cumpărat obiecte de jucărie lucrate artistic articole de porcelan, sticlă și obiecte p. economia de casă, mare asortiment de tăști pentru copii de școală, plăci pentru gramofon cu cântece românești permanent în mare asortiment.

He 1359

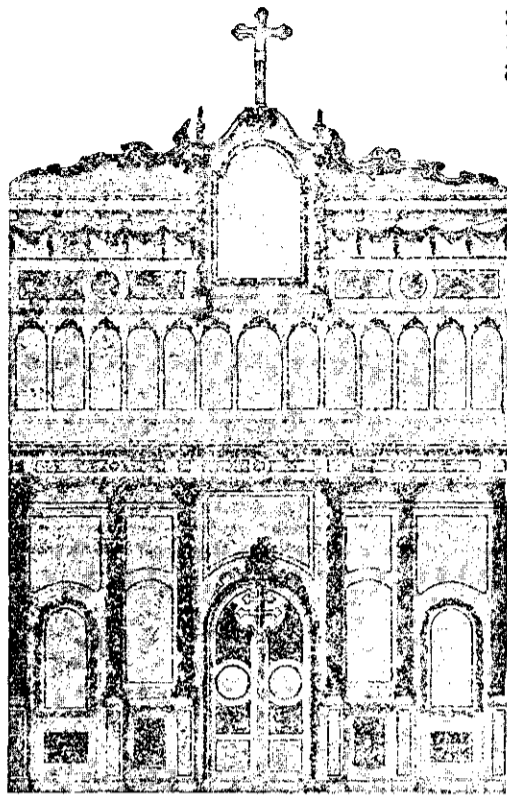

Făcând-o aceasta cererilor d-voastre li-se vor da deosebită atenție, veți fi bine serviți, firmele respective având nevoie de recomandarea noastră. În caz, că am primi oarecari plângeri în contra vre-unei din aceste firme, am înceta imediat a mai recomanda firma respectivă.

Administrația ziarului

„ROMÂNUL”.

CEL DINTĂI ȘI MAI MARE ATELIER ARTISTIC
PENTRU ARANJAMENTUL BISERICILOR.

Si 1163

Execută: iconostase, sculpturi, construiți de altare, aurire și pictură; aranjări noi de biserici în stil modern; altare, amvoane, fântâni pentru botez, statui, icoane-stațiuni, scaune duhovnicești și bănci p. biserici.

Renovare, aurire și pictare de altare vechi.

Bisericile sărace primesc favor și li-se acordă plătiri în rate. Merg la fața locului pe cheltuiala m-ri proprie. Mii de scrisori de mulțumită dovedesc execuția artistică și durabilitatea lucrărilor mele.

Schmidt János

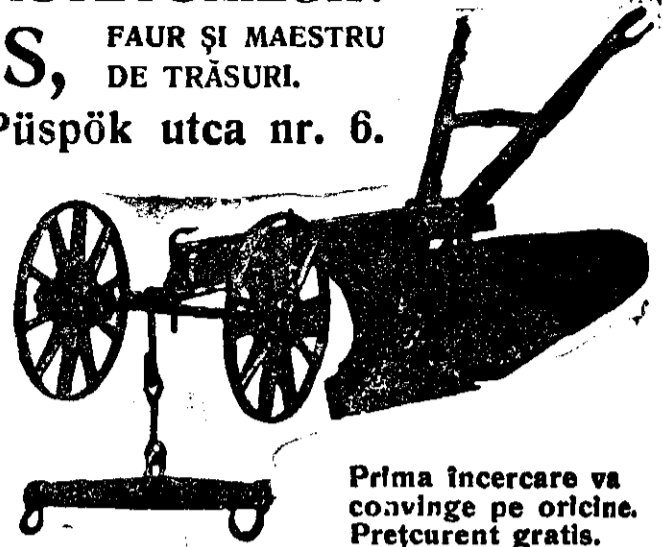
Budapesta, Kőbányai-ut nr. 53.

IN ATENȚIUNEA VITICULTORILOR!

CSABA LAJOS, FAUR ȘI MAESTRU DE TRĂSURI.
SEGHEdin (Szeged), Püspök utca nr. 6.

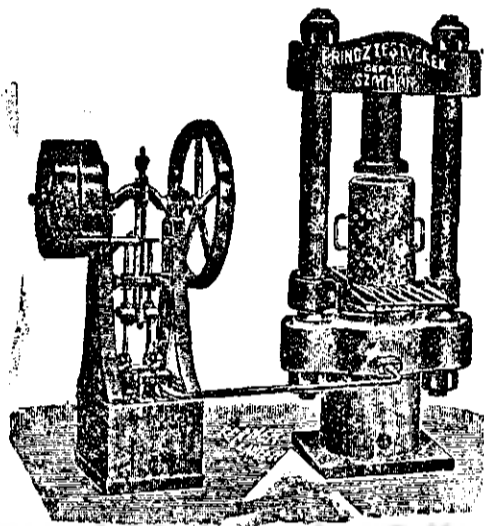
Oferă excelentele pluguri pentru îngroparea vitei de vițe, invenție proprie, indispensabile în economie deoarece are următoarele avantaje:

1. În fiecare an întoarce pământul.
2. Îngroapă sămânța în afunzimea pământului.
3. La zi 2 oameni și 2 cai pot acoperi 6-8 jugăre.
4. E potrivit pentru orice lățime de drum, fiindcă poate fi regulat oriunde precum și afunzimea poate fi regulată

(Cs 1462)

Prima încercare va convinge pe oricine. Preț curent gratis.

P RIN CZ TESTVÉREK

Atelier de mașini și pentru clădit mori în **Szatmár.**

Pregătește petrine și orice mașini pentru stors olei, mânate cu apă, mașini de desghioțat, sfărmat și prese, pe lângă asta cele mai exacte transmisiuni cu tracțiune circumpețială. Instalăm mori pe tain, ori cu cilindru.

IN ATENȚIUNEA DOAMNELOR!

Pielea frumoasă a feței e condiția principală a frumuseții. Fiecare damă nutrește această dorință ferbinte, dar, regret, luându-se ele după reclamele alarmante, rămâne numai cu dorința. — Cea mai bună dovadă despre bunătatea unui articol este faptul că este el de răspândit. — Bunătatea neîntrecută a preparatelor dr.-lui **Sihulsky** o dovedește, afară de numeroasele scrisori de recunoștință, faptul că anual expedim în toate părțile țării și în Eoropa, dar și în Asia și America avem numeroși mușterii, cari comandă deodată sute de pachete, pentruca să facă economie cu cheltuielile de expodiare.

Preparatul renumitului dr. Sihulsky nu conține materii vătămătoare; întrebuințarea acestui aparat îndepărtează

pistruetele, petele, sgrăbunțele, lucirea feței și roșata feței.

Preparatele dr.-lui Sihulsky, și anume: alifie pentru față, cremă de mătase, săpun, pudră de mătase, apă pentru față, sunt pentru întrebuințare de noapte și ziua.

!!! Feriți-vă de imitați. Preparatele adevărate sunt numai cele pro-văzute, pe tegle și pe împachetarea externă, cu fotografia și isoalitura dr.-lui Sihulsky !!!

Alifie pentru față de dr. Sihulsky	: . . .	cor. 1.40 fl.
Săpun " " " "	" . . .	—70 "
Apă " " " "	" . . .	1.40 "
Cremă de mătase " " "	" . . .	1.20 "
Pudră " " " "	" (în orice culoare)	1.20 "

Cosmeticul lui Puky pentru mâni, deși e preparat nou, se bucură unicul preparat, care chiar și mânilor celor mai neglijate le dă culoare albă ca zăpada și redă pielei o finețe ca de catifea. Modul de întrebuințare se dă la fiecare sticlă. Prețul 70 fl.

Pentru îngrijirea părului oferim **spiritul pentru păr „Capillor”**, care împiedecă căderea părului oferim, rea părului și ca un adevărat nutremânt al rădăcinii părului, împiedecă chella. — Modul de întrebuințare se dă la fiecare sticlă! Prețul 1 cor. 20 fl.

„Regenerator pentru păr” redă părului cărunț culoarea originală Prețul 2 cor.

Comenzile peste 10 cor. se expediază franco.

Preparatele mai sunt de vânzare la:

Farmacia MEZEI și ALEXANDER în Kassa.

Scrieți adresa corectă. — Comenzile se expediază imediat. Me 1236 Discreția e asigurată.

Alifie „Mágnás” p. față!

singurul mijloc cosmetic nevătămător, contra sgrăbunțelor, depoierei pielii, petelor din față, crepării pielii, roșatei și contra tuturor boalelor de piele. După întrebuințarea unei singure tegle dispar sbărciturile feței. Prețul 1 tegle 1 cor. 50 fl. Pudră „Mágnás” (în 3 culori) 1 cutie 1 cor. 50 fl. Săpun „Mágnás” 1 cor. 20 fl.

Cosmetic „Mágnás” pentru mâni:

foarte folositor pentru catifelarea mânilor roșii, degerate, crepate, aspre și sbărcite. E de prisos a se mai întrebuința glicerina și vaselin, deoarece efectul cosmeticului „Mágnás” e sigur și acest cosmetic poate fi întrebuințat și ziua. — Prețul 90 fl.

„Anti pertussin”:

mijloc excelent contra tusei și răgușelii, respirației grele, catarului, tusei măgărești la copii. — Prețul 1 cor. 80 fl.

Spirit „Prima”:

mijloc excelent contra reumel și podagrei, durerii de cap și de dinți. După 1-2 întrebuințări are efect sigur. — Prețul 1 sticlo mari 1.50 fl.

Spirit „Cappilloform”:

singurul mijloc excelent contra căderii Părului. — Prețul 1 cor 60 fl.

„Deutoform” apă pentru gură:

cel mai bun mijloc contra mirosului rău de gură și pentru împiedecarea stricărei dinților. — Prețul 1 cor. 50 fl.

Balsam de Ardeal pentru stomac:

mijloc excelent contra durerilor de stomac, lipsei de apetit, incinerării scaunului, stomacului stricat și boalelor de stomac. — Prețul 1.50 fl.

Vopsitor pentru păr:

în culoarea neagră, întunecată și brună deschisă, mijloc excelent și durabil, nu murdărește albiturile de pat. — Prețul 5 cor.

Regenerator pentru păr:

redă părului cărunț culoarea originală. — Prețul 1 cor. 20 fl.

Contra ciumei de porci:

precum și în contra tuturor boalelor porcilor, cel mai excelent medicament, recomandat de către medici, este praful de Ardeal pentru porci. — Prețul unei cutii mari 1 cor., o cutie mică 50 fl. O singură întrebuințare a prafului de Ardeal pentru galițe încetează perirea galiților. — Prețul 1 cor.

Hiyponervin:

singurul mijloc sigur și probat contra nervosității și a insomniei. Prețul 3 cor. — Toate medicamentele mai sus amintite se află de vânzare și se pot comanda numai la farmacia lui

KELEMEN SÁNDOR ZILAH. Vă puteți imitații!